

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

Словотвірна та семантична специфіка ветеринарної лексики
й особливості її українського перекладу
(на матеріалі англійськомовних науково-
популярних телепрограм)

Студентки групи МПа 51-18
денної форми навчання
факультету перекладачів
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.04 Германські мови і
літератури (переклад включно),
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська мова і
друга іноземна мова)
Бартової Софії Володимирівни

Допущена до захисту

«_____» _____ 2019 року

Науковий керівник:
К. ф. н., доцент кафедри
англійської і німецької
філології та перекладу
імені професора І. В. Корунця
Чернікова О. І.

Завідувач кафедри

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

Київ – 2019

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Paper in Translation Studies

WORD-BUILDING AND SEMANTIC SPECIFICS OF VETERINARIAN
LEXICON AND ITS TRANSLATION INTO UKRAINIAN (CASE STUDY OF
POPULAR SCIENCE TV SHOWS)

Group MPa 51-18
Faculty of translation
Full-time student
Majoring 035 Philology,
Specialization 035.041 Germanic
Languages and Literature (including
Translation), English as the first language,
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation (English
and Second Foreign Language)
Sofiiia V. Bartova

Research supervisor:
O. I. Chernikova
Candidate of Science (Linguistics),
Associate Prof.

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І.В. Корунця

(підпис)

д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.

“10” вересня 2019 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) _____ курсу _____ групи факультету перекладознавства КНЛУ

(ПІБ студента)

спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи _____

Науковий керівник _____

Дата видачі завдання “10” вересня 2019 р. _____

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2018 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2018 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2018 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2019 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2019 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2019 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	17 жовтня 2019 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2019 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2019 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету перекладознавства спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.04 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова) _____

(ПІБ студента)

за темою _____

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2019 року.

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету перекладознавства спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

(ПІБ студента)

за темою _____

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____ (ПІБ рецензента)

_____ (підпис рецензента)

” ” _____ 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ	5
1.1 Ветеринарна лексика як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень.....	5
1.2 Особливості перекладу ветеринарної лексики.....	10
1.3 Особливості ветеринарного дискурсу та проблеми його перекладу	19
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2	25
ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ.....	25
2.1 Класифікація способів словотворення ветеринарної лексики	25
2.2 Семантична класифікація ветеринарної лексики	36
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3	47
ВІДТВОРЕННЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	47
3.1 Способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики у перекладах текстів ветеринарного дискурсу.....	47
3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій ветеринарної лексики у перекладі текстів.....	53
ветеринарного дискурсу	53
3.2.1. Лексичні трансформації	54
3.2.2. Граматичні трансформації	62
3.2.3. Лексико-граматичні трансформації	67

Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТОК.....	82
SUMMARY	99

ВСТУП

Актуальність проблеми. Одним із основних завдань сучасної лексикології є вивчення системності лексики. Семантичний аналіз лексичних одиниць має істотне значення не лише для описової лексикології і практичної лексикографії, а й для всієї лінгвістичної теорії.

Наукова термінологія – це той пласт лексики, що постійно розвивається. Доля термінів у лексичному складі мови стрімко зростає. Тому цілком закономірним є дослідження термінів та терміносистем з боку лінгвістів, які розглядають термінологію як важливу складову частину лексики сучасної літературної мови.

Ветеринарна медицина порівняно з медициною в цілому – це молода галузь науки, що сформувалась на межі XIX-XX століття. Сучасна лінгвістика фактично ще не зверталась до вивчення лексики ветеринарної медицини. Ветеринарна термінологія – це система понять, що позначають стани і процеси, що протікають в організмі тварин, хвороби та їх прояви, методи діагностики, профілактики та лікування захворювань, медичне обладнання, лікарські засоби тощо

Кожна із галузей знань, розвиваючись, потребує постійного перегляду своєї термінології. Інтернаціональний характер, різноманіття наукових понять забезпечують постійний дослідницький інтерес до загальних проблем термінології (О. О. Реформатський, Д. С. Лотте, В. П. Даниленко, В. М. Русанівський, Т. Р. Кияк та ін.) [6: 380]. Медична лексика, що є однією з найдавніших, отримала лінгвістичне осмислення у працях О. О. Власової, Г. А. Краковецької, Л. С. Кудицької, І. В. Корнейко, Н. І. Єрмоленко, Я. Ю. Вакалюк, Т. Г. Соколовської та ін. Зарубіжні лінгвісти, такі як E. A. Andrews, B. E. Antia, L. Bauer, R. Beaugrande, J. K. Draskau, F. H. George також займались питанням вивчення особливостей медичної термінології [12: 290]. Однак термінологія ветеринарної медицини ще не була предметом всебічного наукового лінгвістичного дослідження.

Метою роботи є дослідження особливостей ветеринарної лексики та способів її перекладу українською мовою, систематизація лексичних одиниць відповідно до словотвірної та семантичної класифікацій, розроблення актуальних пропозицій для оптимізації та вдосконалення ветеринарної терміносистеми.

Завдання дослідження. Мета роботи зумовила необхідність розв'язання конкретних завдань дослідження:

1. Встановити особливості англійської ветеринарної лексики й простежити становлення термінології ветеринарної медицини в англійській мові.
2. Виділити тематичні підгрупи у складі ветеринарної термінолексики. Запропонувати класифікацію англійських ветеринарних термінів з урахуванням структурних, семантичних та типологічних характеристик.
3. Здійснити аналіз походження ветеринарних термінів (за основу взято терміни з провідної дисципліни – ветеринарної терапії).
4. Розглянути словотвірні та структурні особливості ветеринарних термінів.
5. Проаналізувати ветеринарні терміни у лексико-семантичному аспекті.
6. Встановити способи відтворення англійської ветеринарної термінології українською мовою.
7. Провести аналіз лексичних одиниць у перекладацькому аспекті.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є англійська ветеринарна лексика в аспекті її функціонування, структурно-семантичних зв'язків та способів відтворення українською мовою.

Предметом дослідження є дослідження словотвірної та семантичної специфіки ветеринарної лексики й особливостей її українського перекладу.

Методи дослідження. Під час роботи використовувались методи і прийоми лінгвістичного аналізу, які передбачають комплексний аналіз

зібраного мовного матеріалу. Трансформаційний метод застосовувався для визначення синтаксичних і семантичних подібностей і відмінностей між одиницями ветеринарної лексики. За допомогою методу дескриптивного аналізу було інвентаризовано одиниці мови і пояснено особливості їх будови та функціонування в мовному середовищі. Також в роботі використано структурно-семантичний метод для виявлення системних відношень, виділення семантично об'єднаних класів ветеринарної лексики, лексико-семантичних та тематичних груп. За допомогою дедуктивного та індуктивного методів було зроблено висновки щодо результатів дослідження. Метод кількісних підрахунків допоміг належним чином організувати лінгвістичні спостереження.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що:

1. Вперше в українському мовознавстві предметом наукового дослідження виступає англійська лексика ветеринарної медицини, що розглядається як складний комплексний об'єкт і вперше аналізується як система;
2. Пропонується історичний огляд формування англійської ветеринарної лексики на широкому історично-науковому тлі.
3. Описуються словотворчі способи утворення ветеринарних термінів.
4. З'ясовуються тематичні групи ветеринарної лексики, що перебувають у певному лексико-семантичному взаємозв'язку.
5. Встановлюються способи перекладу англійської ветеринарної лексики українською мовою.
6. Пропонуються деякі принципи й аспекти унормування англійської ветеринарної лексики на сучасному етапі її розвитку.

Практична значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, отримані у кваліфікаційній роботі результати є певним внеском до загальної теорії перекладу та зіставного мовознавства, зокрема, зіставної граматики української та англійської мов. Детальне вивчення предмету

дослідження та отримані результати можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу у вищих навчальних закладах (розділ «Галузевий переклад»), а також як матеріал для навчально-методичних посібників з української мови при вивченні її майбутніми фахівцями з ветеринарії.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаної літератури, додатків та резюме. У Вступі визначаються мета, завдання дослідження, наукова новизна роботи, практичне значення результатів та вказуються методи дослідження. У Розділі 1 висвітлюються особливості ветеринарної лексики та способи її перекладу українською мовою. У Розділі 2 проведено словотворчий та семантичний аналізи терміноодиниць ветеринарної термінології. У Розділі 3 аналізуються способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики у перекладах текстів ветеринарного дискурсу. У Додатку наведено приклади речень з ветеринарною лексикою та їх переклад українською мовою. У Висновках підводяться підсумки дослідження стосовно доведення робочої гіпотези та даються відповіді на проблемні питання, що були поставлені у Вступі, даються рекомендації щодо практичного застосування отриманих результатів, перспективи та напрями подальших досліджень обраної теми. У Резюме вказується мета, цілі та матеріал дослідження, стислий зміст роботи, основні отримані результати та висновки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Ветеринарна лексика як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень

Ветеринарна лексика відноситься до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови, що викликано, насамперед, стрімким розвитком ветеринарної медицини та міжнародною науковою інтеграцією в цій галузі знань. Все це підтверджує актуальність проблеми термінології та необхідність її дослідженні сьогодні.

Ветеринарна лексика часто постає в якості об'єкта сучасних лінгвістичних досліджень. Особливості ветеринарної лексики інтенсивно розроблялися на матеріалі різних мов як вітчизняними мовознавцями, такими як Ю. Г. Рожков, В. П. Гриньов, С. Д. Даниленко, О. Л. Шелов, О. А. Симоненко та ін., так і зарубіжними лінгвістами, такими як E.A. Andrews, B. E. Antia, K. Baakes, L. Bauer, R. Beaugrande, J. K. Draskau, F. H. George та інші.

Український дослідник Ю. Г. Рожков [25: URL] зазначає, що у кожній мові функціонує кілька тисяч ветеринарних термінів, які постійно

оновлюються та поповнюються новими найменуваннями, наприклад, в галузі методів дослідження і діагностики захворювань. Ветеринарна лексика, на думку дослідника, включає в себе ряд більш вузьких відгалужень, серед яких виділяють підсистеми настільки вузькогалузевих термінів, що для адекватного перекладу необхідно мати відповідні знання, або залучати до роботи фахівців медичної галузі [25: URL].

На думку дослідника, лексика ветеринарної науки – це терміни, які використовуються в ветеринарних наукових працях. Сферою її існування і фіксації є наукова і навчальна ветеринарна література. Слід зазначити, що практично в будь-який термін, що вживається в сфері ветеринарної практики, входить в наукову ветеринарну лексику, в той час як не всякий доктринальний термін знаходить відображення в тих чи інших ветеринарних документах [26: 371].

Сьогодні, сучасними дослідниками досить детально вивчені процеси становлення та розвитку ветеринарної термінології, лексико-семантичні особливості ветеринарних термінів, функціональні особливості ветеринарного тексту, а також запропонована типологія терміносистем ветеринарії та визначені методичні підходи до її вивчення. У науковій сфері активно формуються і паралельно функціонують різні назви для позначення тотожних понять, що мають неоднакову цінність і можуть взаємодоповнюваність один з одним. Це стосується і мови ветеринарної науки. Терміни-синоніми використовуються майже у всіх областях клінічної медицини, особливо для позначення назв хвороб, їх симптомів і (частково) у фармацевтичній сфері.

На лексико-семантичному рівні синонімічні ветеринарні терміни в залежності від тотожності або відмінності ознак, розподіляються на еквівалентні та інтерпретаційні. Дослідник Ю. Г. Рожков до першого типу відносить синоніми, в звукових комплексах яких відтворено одну мотивувальну ознаку, зафіксовану різними кореневими або словотворчими

елементами з однаковим або близьким значенням [26: 373]. Синоніми другого типу, на його думку, в звуковому оформленні відображають різні ознаки мотивації [26: 374].

Ключовою особливістю ветеринарної лексичної системи є різноманіття. До неї відносять морфологічні утворення і процеси, характерні для організму тварини в нормі і при патології на різних стадіях їх розвитку; хвороби і патологічні стани тварини; форми їх перебігу та ознаки, збудників та переносників хвороб; оперативні втручання і хірургічні операції; організаційні форми надання лікувально-профілактичної допомоги тваринам, прилади, інструменти та інші технічні засоби та ін. Як зазначає К. Я. Авербух, в рамках ветеринарної лексичної системи, провідна роль належить таким термінологічним підсистемам [1: 45]:

- 1) анатомічна і гістологічна номенклатура;
- 2) комплекс патолого-анатомічної, патолого-фізіологічної та клінічної терміносистеми;
- 3) фармацевтична термінологія.

Розглядаючи ветеринарну лексику, лінгвісти відмічають високий ступінь неологізації сфери ветеринарії. Так, В. Д. Соколов [1: URL] відзначає, що англійська лексика сфери ветеринарії розширюється за рахунок не тільки номінацій інструментів, процедур, діагнозів видів терапії, але і кореневих змін у самій лексиці. Одне із спеціальних відгалужень, яке дослідник називає «функціональний стиль, який обслуговує різні сфери науки – підмова ветеринарії» відрізняється від інших професійних підмов когнітивними параметрами, які охоплюють величезний комплекс значень, об'єднаних в одне містке поняття «охорона здоров'я». Специфіка професійної підмови ветеринарії знаходить своє відображення у виборі термінологічних новоутворень з усіх наявних в мові мовних засобів [4: 20].

Виходячи з особливостей розвитку, англійська ветеринарна лексика, як і будь-яка інша галузь знання, має певні особливості. Подібними відмінними рисами є [21: 428]:

- інтеграція, яка відбувається завдяки тому, що ветеринарія взаємодіє з багатьма іншими галузями, насамперед генетикою, біологією і біохімією;
- диференціація, яка стає можливою завдяки формуванню в місцях поєднання нових наук з власними термінологічними системами, таких як біохімія, гістологія, травматологія, токсикологія тощо;
- інтернаціоналізація, яка реалізується через терміни з греко-латинським корінням;
- уніфікація, яка досягається в результаті таких видів діяльності, як термінографія, стандартизація; економія, яка реалізується з допомогою аббревіації, скорочення шляхом введення символів;
- введення в текст немовних засобів номінації – формул (наприклад, IT (immunotherapy) – імунотерапія) [7: 20].

Поповнення англійської ветеринарної лексики відбувається за допомогою традиційних словотворчих засобів англійської мови (морфологічний, синтаксичний і семантичний способи) на основі наявної професійної та загальнозживаної лексики [21: 428].

За результатами досліджень Ю. Г. Рожкова, залежно від сфери вживання ветеринарні терміни поділяються на терміни ветеринарної науки і терміни ветеринарної практики. За своєю будовою і структурою ветеринарні терміни поділяються на такі види:

- прості, що складаються з одного слова (наприклад, babesiosis);
- складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс (наприклад, nurse-technician);
- терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів (наприклад, internal cardiac massage) [26: 385].

Англійська ветеринарна лексика включає численні терміни-словосполучення, які завдяки своїй складній, багатокomпонентній структурі надають оптимальну номінацію професійного поняття. Л. Ю. Зубова зазначає, що терміни-словосполучення поділяються на три типи:

– терміни-словосполучення, компонентами яких є самостійні слова, які можуть використовуватися окремо і які зберігають своє значення;

– терміни-словосполучення, одним з компонентів яких є медичний термін, а іншим – слово загальноновживаної лексики; цей спосіб утворення медичних термінів більш продуктивним, ніж той, в якому два компоненти є самостійними термінами;

– терміни-словосполучення, обидва компоненти яких є словами загальноновживаної лексики, а тільки сполучення цих слів є терміном. Такий спосіб утворення науково-технічних термінів є непродуктивним [10: 121].

Дослідник Ю. Г. Рожков відмічає ще одну характерну рису англійської ветеринарної термінології – наявність численних термінів епонімів [26: 386]. Істотна частина ветеринарної термінології вийшла за межі її галузевого застосування і поширилася у багатьох сферах життя. Зокрема, багато ветеринарних термінів є надзвичайно застосовуваними в політичній та економічній областях, які тісно переплетені один з одним. Український дослідник В. І. Карабан зазначає, що слово '*adaptation*' у ветеринарній сфері означає адаптацію організму, органів або систем до зовнішніх подразників, а в політико-економічній – пристосування економіки країни чи окремого підприємства як самостійного суб'єкта господарювання до умов глобальної конкуренції відкритого ринку тощо [11: 564].

Дослідник Т. Р. Кияк, як приклад, наводить поняття '*therapy*', яке у ветеринарній сфері означає полегшення, зняття чи усунення симптомів і проявів захворювання, тоді як у політико-економічній сфері існує термін «шокова терапія», що означає комплекс заходів, спрямованих на вирішення фінансових проблем підприємств, часто завдяки введенню жорстоких

обмежень, лімітів, бюджетної економії. Слово *'immunity'* в медичному трактуванні – це сукупність захисних механізмів, які допомагають організму боротися із чужорідними факторами (бактеріями, вірусами), а в політико-економічному аспекті – здатність органів влади ефективно виконувати покладені на них функції, навіть за умови нестабільності вищих органів законодавчої або виконавчої гілок влади. Поняття *'donor'* в медицині позначає осіб (в ветеринарії – тварин), які здають кров або органи для пересадки реципієнту, а в економіці – людей або організації, які вносять або виділяють гроші на певні цілі [16: 174].

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що ветеринарна лексика включає в себе термінологію, яка використовується в сфері ветеринарної практики, наукових працях з ветеринарії. Особливості ветеринарної лексики є об'єктом дослідження багатьох вчених. До специфічних рис ветеринарної лексики, сучасні лінгвісти відносять, в першу чергу, її різноманіття. Ветеринарна лексика включає в себе термінологічні підсистеми анатомічної і гістологічної номенклатур, патолого-анатомічну, патолого-фізіологічну та клінічну терміносистеми, фармацевтичну термінологію. За структурою, ветеринарні терміни поділяються на прості, складні та терміні-словосполучення. Також, характерною рисою є використання термінів-епонімів та термінів-синонімів.

1.2 Особливості перекладу ветеринарної лексики

Переклад ветеринарної лексики, на сучасному етапі є дуже затребуваним, проте в той же час і чи не найбільш складним, та вимагає високої кваліфікації перекладача. Переклад ветеринарних текстів передбачає, що фахівець має володіти виском рівнем фонових знань, розуміти зміст тексту і бути здатним ретельно працювати з численними словниками і глосаріями, точно вивіряючи кожен термін.

Кількість ветеринарних термінів неухильно зростає, багато з них досить суперечливо переплітаються один з одним. Є. М. Солнцев виділяє низку конкретних проблем, з якими стикаються фахівці при перекладі ветеринарних та медичних текстів загалом і термінів, зокрема.

Серед найбільш важливих проблем, за Є. М. Солнцевим, зазначимо: синонімію термінів, яка в середовищі вважається термінознавців небажаною і розглядається як привід для сумнівів щодо термінологічності лексичних одиниць. Дослідник підкреслює, що медичне співтовариство часто опирається на стандартизацію медичних термінів, а «щодо деяких з пропонованих варіантів можна говорити про деяку невдалість в лінгвістичному плані» [30: 132]. Науковцем відзначається, що перспектива усунення синонімічності в найближчому часі на даний момент вкрай мало ймовірна, так як нововведення в цій області впроваджуються повільно.

А. Семхун виокремлює наступні складнощі при перекладі ветеринарної та медичної лексики:

- Класифікаційні і номенклатурні розбіжності в найменуваннях органів та систем організму; розбіжності в методиці досліджень і способи подання їх результатів [28, с. 138].

- Вкрай складними для розуміння і перекладу іноді є скорочення. Незважаючи на наявність словників медичних аббревіатур, багато скорочень, що зустрічаються в медичному та ветеринарному тексті, можуть носити оказіональний характер. Подібні скорочення не входять до складу словників і являють собою серйозну проблему при перекладі.

- Однозначну відповідність не завжди легко відшукати, так як частотність вживання латинської мови в медичній сфері на даний момент істотно знижується.

- Швидко розвиваються технології і відповідне виникнення нових термінів являють собою ще одну серйозну проблему для перекладача, обумовлену тим, що двомовні словники медичних термінів стають

неповними, і навіть інтенсивне поповнення онлайн-словників не завжди встигає вчасно зафіксувати новий термін [28: 139].

Одним з аспектів проблематики перекладу медичних термінів Є. М. Солнцев також вважає прагматичний [30: 136]. Вченого хвилює питання, що перекладачеві необхідно максимально наближати текст перекладу до оригіналу в структурному та стилістичному планах.

Д. В. Самойлов говорить про такий спосіб перекладу, як просте транслітерування терміна. Зокрема, об'єктом для вивчення він обрав переклад англійських медичних термінів. Такий метод дослідник називає «шкідливим». «Зазвичай це виправдовується вимогою точності і неможливістю передати всі відтінки сенсу», які містяться в терміні. Слід зауважити, що надмірне використання даного методу в практиці медичного перекладу неприпустиме [27: URL].

Виправданим такий переклад може бути тільки тоді, коли він потребує особливої точності і передбачається неможливість передати всі відтінки значення терміну, які в ньому можуть бути закладені. Однак, «у загальному і цілому, тут можливо говорити про недостатні знання відповідної української та іноземної термінології, про невміння правильно зрозуміти суть терміну і бажання штучно «онауковити» текст, надавши йому іноземне звучання» [24: URL].

Подібні терміни носять інтернаціональний характер і є величезною підмогою в роботі перекладача. Це пояснюється тим, що більшість термінів в галузі медицини запозичені з класичних мов – грецької та латинської – і або незначно змінилися при переході в інші мови, або зберегли своє первісне звучання.

Отже, можна зробити висновок про те, що проблеми перекладу ветеринарних термінів носять універсальний характер і властиві для будь-якої мови. Всі перераховані нами проблеми – в основному лексико-

термінологічного плану, в той час як проблеми в області морфології, стилістики, синтаксису і граматики індивідуальні для кожної мовної пари.

Не дивлячись на те, що велика кількість ветеринарної лексики являє собою інтернаціональні терміни, які мають еквіваленти в більшості мов, при перекладі спеціаліст часто змушений змінювати структуру тексту, користуватися різними прийомами, модифікувати та адаптувати його для аудиторії, якій цей переклад призначений. Використання перекладацьких трансформацій також може бути обумовлене розбіжностями в моделях словотворення різних мов і їх реалізації. Іноді у тій чи іншій мові сфери ветеринарії спостерігається існування безеквівалентних лексичних одиниць і структур. Також одним істотних мотивів для застосування трансформацій є стилістичні розбіжності [19: 56]. Таким чином, при перекладі ветеринарної лексики, залежно від випадку перекладу, перекладачеві необхідно застосовувати численні перекладацькі трансформації.

Лінгвіст Л. С. Бархударов, який вніс значний внесок у розвиток типології перекладацьких трансформацій, ґрунтувався на ідеї про те, що перекладацькі трансформації – це численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які необхідні для досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу»), незважаючи на несхожість у формальних і семантичних системах двох мов [2: 240].

Термін «трансформація» в перекладознавстві має метафоричний сенс. У даному випадку мається на увазі співвідношення між вихідними і кінцевими мовними виразами, про використання під час перекладу взаємозамінних варіантів виразів, заміну, образно звану перетворенням або трансформацією.

Вчений В. Виноградов говорить про так звану трансформаційну модель вивчення перекладу. Науковець виділяє сім лексичних трансформацій: диференціація, конкретизація, генералізація значень, модуляція, антонімічний переклад, цілісне перетворення і компенсація втрат в процесі перекладу [5: 224].

Існує величезна кількість різноманітних класифікацій перекладацьких трансформацій. Найвідоміші були запропоновані такими лінгвістам, як Л. С. Бархударов, В. Н. Комісарів і Я. І. Рецкер.

Відповідно до найбільш поширеної класифікації запропонованої В. Н. Комісаровим, розрізняють кілька типів перекладацьких трансформацій: стилістичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні, лексичні, граматичні трансформації [17: 253].

Стилістичні трансформації передбачають зміну стилістичній забарвлення уривка, що підлягає перекладу. До морфологічних трансформацій відносяться заміни однієї частини мови іншою або декількома частинами мови. Під синтаксичними трансформаціями розуміється зміна синтаксичних функцій слів і словосполучень. Зміст семантичних трансформацій полягає в перекодуванні інформації на семантичному рівні [23: 99].

Лексичні трансформації являють собою відхилення від прямих словникових відповідностей [15: URL].

Говорячи про граматичні трансформації, дослідник має на увазі перетворення структури речення в процесі перекладу в відповідно з нормами мови перекладу [15: URL].

Найчастіше в ході перекладу ветеринарної лексики, використовуються трансформації змішаного типу. Зазвичай різного виду трансформації поєднуються один з одним, тобто вживаються в комплексі. Саме такий складний, комплексний характер перекладацьких трансформацій обумовлює підвищену складність перекладацької діяльності.

В результаті застосування перекладацьких трансформацій відбуваються певні зміни у змісті перекладного тексту.

В рамках типів перекладацьких трансформацій, які застосовуються в сфері ветеринарної лексики, прийнято виділяти такі перекладацькі прийоми:

- перекладацьке розшифрування та транслітерація;

– калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція).

До складу граматичних трансформацій входять:

- синтаксичне уподібнення (дослівний переклад);
- об'єднання речень;
- членування речень;
- граматичні заміни (стосуються форми слова, частини мови або члена речення) [24: 60].

Лексико-граматичні трансформації включають в себе:

- антонімічний переклад;
- компенсацію;
- експлікацію (описовий переклад) [16: 83].

Транскрипція і транслітерація – це способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою літер МП. При транскрипції відтворення підлягає звукова форма іншомовного слова, а при транслітерації – його графічна форма (буквений склад). У сучасній перекладацькій практиці ключовим способом є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації. У зв'язку з тим, що фонетичні і графічні системи різних мов мають суттєві відмінності, передача форми слова ВМ мовою перекладу завжди кілька умовна і приблизна [18: 85].

Транскрипція в самому загальному вигляді являє собою передачу іншомовного імені з урахуванням написання і звучання. Іншими словами, транскрипція – це передача літерами мови перекладу (мови видання), як вимовляється мовою оригіналу неперекладне слово. Таким чином, транскрипція передає звуки іншомовного слова [10: 61].

Особливий тип мовних одиниць, який зазвичай піддається транскрипції, – це терміни. Джерелом транскрипцій, як правило, служать грецькі, латинські

або англійські одиниці, в залежності від того, які корені лежать в основі вихідного терміну.

Калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем або слів (у разі стійких словосполучень) – їх лексичними відповідностями в МП. Під час калькування відбувається процес створення нового слова або сталого поєднання в МП, яке повторює структуру первинної лексичної одиниці [18: 76].

Лексико-семантичні заміни – це спосіб перекладу лексичних одиниць оригіналу, при якому використовується при перекладі одиниці МП, зміст яких не відповідає значенню вихідних одиниць, однак може бути виведений з них за допомогою логічних перетворень певного типу. Такі заміни включають в себе генералізацію, конкретизацію, і модуляцію (смісловий розвиток) значення вихідної одиниці [24: 64].

При конкретизації відбувається заміна словосполучення або слова ВМ, яка має більш широке предметно-логістичне значення, на слово або словосполучення МП з більш обмеженим значенням.

При генералізації відбувається заміна одиниці ВМ з більш вузьким значенням одиницею МП, що має більш широке значення [18: 110].

Модуляція (смісловий розвиток) – процес заміни слова або словосполучення ВМ одиницею МП, сенс якої логічно зрозумілий зі значення вихідної одиниці. [18: 120].

Під синтаксичним уподібненням або дослівним перекладом розуміється спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу формується в подібну структуру МП. Такий вид «нульової» трансформації зазвичай застосовується в ситуаціях, коли в ВМ і МП присутні паралельні синтаксичні структури [24: 64].

Синтаксичне уподібнення може призвести до повної відповідності кількості мовних одиниць і порядку їх розташування в оригіналі і перекладі.

Як правило, при неможливості забезпечити еквівалентність перекладання шляхом дослівного перекладу, відбувається зміна структури речення при перекладі.

Граматичні трансформації полягають в перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, чи змінюється структура речення повністю або частково. Зазвичай, коли замінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо ж замінюються лише другорядні – часткова. Крім заміни членів речення можуть замінюватися і частини мови. Найчастіше це відбувається одночасно [24: 65].

В теорії перекладу граматичні перетворення зазвичай поділяються на дві підгрупи, а саме: морфологічні та синтаксичні.

При граматичній заміні граматична одиниця в оригіналі замінюється на одиницю МП з іншим граматичним значенням. Заміну можна використовувати для граматичної одиниці ВМ будь-якого рівня: словоформа, частина мови, член речення, речення певного типу. Так, в ВМ і МП присутні форми однини і множини, і, як правило, співвіднесені іменники в оригіналі і в перекладі використовуються в тому ж самому числі, за винятком випадків, коли формі однини в ВМ відповідає форма множини в МП або навпаки [18: 146].

При заміні членів речення відбувається його синтаксична перебудова. Подібного ж роду перебудова спостерігається і в деяких випадках, коли піддаються заміні частини мови. Більш суттєва перебудова синтаксичної структури речення відбувається при заміні головних членів.

Синтаксична перебудова речення при заміні предиката схожа з перетвореннями, що відбуваються при використанні прийому членування речення або об'єднання кількох речень.

До морфологічних граматичних перетворень, які використовуються при здійсненні перекладу медичних текстів, відносяться наступні:

- Антонімічний переклад;
- Суто граматичні заміни, та ін. [24: 66].

Говорячи про антонімічний переклад, ми маємо на увазі лексико-граматичну трансформацію, при якій ствердна форма в оригіналі замінюється на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативна форма замінюється на стверджувальну, і дана трансформація супроводжується заміною лексичної одиниці ВМ на одиницю ПМ з протилежним значенням [18: 151].

Експлікація або описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця ПМ замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш менш повне пояснення або визначення цього значення на МП [18: 158].

Компенсація – це спосіб перекладу, при якому елементи сенсу, втрачені при перекладі одиниці ВМ в оригіналі, передаються в тексті перекладом яким-небудь іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі. Таким чином, заповнюється («компенсується») втрачений сенс, і, в цілому, зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою. При цьому нерідко граматичні засоби оригіналу замінюються лексичними і навпаки.

Деякі ветеринарні терміни не можна передати українською мовою ніякими іншими засобами, крім компенсації [18: 163].

Помилкові друзі перекладача – це іноземні терміни, співзвучні українською, але означають щось зовсім інше. Особливо багато хибних друзів серед ветеринарних та медичних термінів. Типовий приклад – *cysticfibrosis*. Це не «кістозний фіброз», а муковісцидоз.

Таким чином, можна зробити висновок, що переклад ветеринарної лексики представляє собою складний процес, який вимагає від перекладача широкої обізнаності та високого рівня компетенції. Незважаючи на велику кількість ветеринарних термінів, які відтворюються еквівалентами, існує широке коло термінів, які потребують перекладацьких рішень, які необхідно

приймати в кожній окремій ситуації. Отже, перекладач має застосовувати велику кількість трансформацій для того, щоб представити текст перекладу еквівалентним тексту оригіналу.

1.3 Особливості ветеринарного дискурсу та проблеми його перекладу

Ветеринарний дискурс – це дискурс науки, що займається профілактикою, діагностикою та лікуванням тварин. Виникнувши в давнину в багатьох країнах (4-е тисячоліття до н. е.), з падінням Римської імперії ветеринарія як галузь знання на багато століть зникла, як зник і сам клас ветеринарів. На початку 20-го століття стало можливим говорити про ветеринарію як про повноправну науку, хоча ще багато десятиліть ветеринарія інституційно була розчинена в медицині, зоотехнії та сільському господарстві. Очевидно, таке положення ветеринарії в тіні інших наук призвело до того, що мова ветеринарії довгий час не потрапляла у сферу інтересів лінгвістів [6: 380].

Ветеринарія є медичною наукою: вона об'єднує нормальну та патологічну анатомію, гістологію, мікробіологію, фізіологію, вірусологію, клінічну діагностику, терапії, фармакологію, акушерство та ін. Як система наук, ветеринарія включає науки про тварин: зоогігієну, годування і розведення сільськогосподарських тварин, етологію, ветеринарно-санітарну експертизу продуктів харчування та ін. Слова академіка І. Павлова «Медичний лікар лікує людину, а ветеринарний лікар – людство» [18: 280] розкривають всі цілі ветеринарної діяльності: підтримання здоров'я тварин, профілактика захворювань, боротьба з хворобами, спільними для людини і тварин, забезпечення безпечності продуктів харчування тваринного походження, запобігання потрапляння на територію країни заразних хвороб тварин.

Що стосується поняття «дискурс», то воно вже стало нормою в науках про людину. Воно допускає різні виміри, тому, приступаючи до аналізу, перш за все, слід визначитися з розумінням даного феномена та визначити ракурс його розгляду. Дискурс можна розуміти як складне комунікативне явище, що включає:

- крім тексту, немовні фактори;
- текст в конкретній ситуації спілкування;
- вербалізовану мовно-мисленнєву діяльність з лінгвістичними й екстралінгвістичними компонентами;
- мовленнєвий твір у всьому різноманітті його когнітивно-комунікативних функцій;
- єдність процесу мовної діяльності та її результату – тексту;
- єдність тексту та екстралінгвістичних умов і засобів його реалізації;
- єдність мовної форми, значення і дії [12: 290].

На основі вищевикладеного, О. Д. Новікова наголошує на існуванні ветеринарного дискурсу (ВД) як різновиду професійного дискурсу (ПД), при вивченні якого створюються мовні портрети його учасників, виявляються комунікативні стратегії представників того чи іншого професійного співтовариства, ретельно вивчається термінологія [22: URL].

Різноманіття трактувань дискурсу як складного комунікативного явища зумовлює численність підходів до його дослідження: соціолінгвістичні підходи У. Лабова і Дж. Гампера, дослідження інформаційного потоку У. Чейфа і стратегій розуміння Т. А. ван Дейка, «Граматики дискурсу» Р. Лангакера, когнітивна теорія зв'язку дискурсу і граматики Т. Гивона, загальна модель структури дискурсу Л. Полані, психолінгвістична модель «Побудови структур» М. Гернсбакер, експериментальні дослідження дискурсу Р. Томліна. Багатогранність феномену «дискурс» відкриває широкі

горизонти для дослідження ВД як соціального явища з інституційними, професійними та особистісно-орієнтованими характеристиками [22: URL].

ВД, як і всякий інший, відрізняється жанровою неоднорідністю; в ньому можна виділити науковий жанр, педагогічний, побутовий, рекламний, діловий, практичний. Він перетинається з інституційним дискурсом, конститутивними ознаками якого, за В. І. Карасиком [13: 336], є: особлива мета спілкування – надання допомоги тварині; особливі обставини спілкування і що впливають звідси офіційність стилю, заданість теми, особливі характеристики учасників спілкування і текстів, що містять знаки приналежності до особливого соціального інституту; наявність інституційних символів (одягу, інструментів, особистого друку, документів); статусно-орієнтовані функції учасників спілкування. Дані ознаки відносяться до спілкування ветлікаря з пацієнтом.

Л. С. Бейлінсон зазначає, що ПД пов'язаний з інституційним дискурсом через свої базові функції – підтримка цінностей інституту, соціальна практика, презентаційна та парольна функції [3: 22]. Однак саме профільні ознаки, зазначені вище, дозволяють виділяти окремі ПД.

Таке розуміння ПД допускає його класифікації:

- за способом подання (усна – письмова мова);
- за статусом комунікантів (лікар – пацієнт, лікар – обслуговуючий персонал, колеги на нараді, вчені на конференції, викладач – студент, професіонал – непрофесіонал, та ін.);
- за ситуацією спілкування (офіційна – неофіційна) [22: URL].

Кожен тип відрізняється лексико-граматичним особливостями мови згідно цілям комунікації і відповідно до її національно-культурної специфіки.

Близькість ветеринарії та медицини обумовлює схожість ВД і медичного дискурсу (МД). Численні дослідження останнього (Барсукова В. І., Бейлінсон Л. С., Єфремова Н.В., Галкіна С. Ф., Кочеткова Т. В., Павлов В. О., Сидорова Н. Ю., Уткіна Т. В., Ainsworth-Vaugh N., Campbell T. L.,

Epstein R. M., Gillisen A., Hooper L., Wodack R. та ін) обґрунтовують актуальність твердження про те, що лікар – це лінгвоактивна професія [22: URL].

Інтерес дослідників викликають системоутворюючі ознаки МД (діалогічність, структурність, точність), мовні стратегії і тактики лікаря, сугестивні характеристики МД і його жанри, термінологія в професійній діяльності практикуючого лікаря і в повсякденній медичній свідомості. В переважній більшості робіт аналізується усне спілкування. У ряді клінік розробляються проекти з культури мовлення медпрацівників, медична освіта починає розглядатися в світлі філології. Специфіку ВД обумовлює власна термінологія, лінгвістичні особливості якій на матеріалі англійської мови розглянуті С. А. Яковлевою [31: URL]. «Ветеринарна термінологія – це система стандартизованих позначень, побудованих на взаємозв'язку іменованих понять, що проявляються в процесі комунікативної та пізнавальної діяльності в даній галузі науки» [31: URL].

В результаті аналізу корпусу термінів автором виявлено, що для сучасної англійської ветеринарної термінології характерні ті ж типи аббревіатур, як і для термінології в цілому, з переважанням ініціальної аббревіації. Склад аббревіатур досить різноманітний: 4 типи буквеної аббревіації, неповне скорочення, ініціальне скорочення, складні усічення, контрактури, терміни-«злитки».

За кордоном необхідність вивчення професійного спілкування ґрунтується на даних власне дискурсивних досліджень. Аналіз спілкування у ветеринарному дискурсивне співтоваристві як в групі, члени якої мають одну мету і спілкуються для досягнення цієї мети (Trainor Ch., La France K. J., Gray C., Milani M., Moffett J.) виявляє багато жанрів спілкування і, відповідно, різні типи лексики: скорочення і професійний жаргон для спілкування між собою, пояснення термінологічних виразів для створення сприятливої атмосфери в розмові з клієнтами [31: URL].

Переклад ветеринарного дискурсу характеризується певними особливостями. Складнощі становить наявність великої кількості термінології, яка відноситься як до загально-медичної так і власне ветеринарної лексики. Переклад термінології здійснюється як за допомогою міжнародних еквівалентів, так і за допомогою численних трансформацій, які застосовуються за рішенням перекладача.

Висновки до розділу 1

Цей розділ було присвячено аналізу особливостей ветеринарної лексики та способів її перекладу. На основі виконаного аналізу, ми можемо зробити висновок про те, що ветеринарна лексика – лексика сфери ветеринарних практик, яка використовується для спілкування в різних ситуаціях, та яка застосовується в наукових працях з ветеринарії. Особливості ветеринарної лексики є об'єктом дослідження багатьох вчених.

Розглядаючи характеристики ветеринарної лексики сучасних науковців, ми зробили висновок про те, що особливістю ветеринарної лексики є її різноманітність. Вона включає в себе як медичну, та і власне ветеринарну термінологію, термінологічні підсистеми анатомічної і гістологічної номенклатур, патолого-анатомічну, патолого-фізіологічну та клінічну терміносистеми, фармацевтичну термінологію. Також, термінологічна ветеринарна лексика включає в себе професійні жаргонізми, які застосовуються в спілкуванні ветеринарів.

Характеризуючи структуру ветеринарних термінів, ми з'ясували, що всі їх можна розподілити на прості, складні та терміни-словосполучення. Також, характерною рисою ветеринарної лексики є використання термінів-епонімів та термінів-синонімів.

В ході роботи з теоретичними джерелами, ми підсумували, що переклад ветеринарної лексики представляє собою складний процес, який вимагає від перекладача широкої обізнаності та високого рівня компетенції. Незважаючи

на велику кількість ветеринарних термінів, які відтворюються еквівалентами, існує широке коло термінів, які потребують перекладацьких рішень, які необхідно приймати в кожній окремій ситуації. Отже, перекладач має застосовувати велику кількість трансформацій для того, щоб представити текст перекладу еквівалентним тексту оригіналу.

Ветеринарний дискурс – різновид професійного дискурсу, який відрізняється жанровою неоднорідністю. В ньому можна виділити науковий жанр, педагогічний, побутовий, рекламний, діловий, практичний.

Переклад ветеринарного дискурсу можна схарактеризувати як складність для перекладача. Таку специфіку зумовлює наявність великої кількості термінології, яка відноситься як до загально-медичної так і власне ветеринарної лексики. Переклад термінології здійснюється як за допомогою міжнародних еквівалентів, так і за допомогою численних трансформацій, які застосовуються за рішенням перекладача.

РОЗДІЛ 2

ТИПОЛОГІЯ І ФУНКЦІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ

2.1 Класифікація способів словотворення ветеринарної лексики

Словотворчий аналіз ветеринарної лексики базується на лексичних одиницях з епізодів англійськомовних науково-популярних телепрограм “Ветеринарні пригоди Люка Гембла” та “Тварини. Особова справа”. Під час проведеного нами дослідження було виокремлено 100 речень з лексикою, що належить до ветеринарного дискурсу.

Словотворчий аналіз терміноодиниць клінічної ветеринарної термінології свідчить, що однослівні клінічні терміни поділяються на **прості**, **складені** та **складні**. **Прості** терміни у свою чергу поділяються на дві групи:

1. **Терміни грецького походження**, тобто лексеми, які зберегли свою автентичну форму, а саме: *ascītes* – асцит, черевна водянка; *asthma* – астма, ядуха; *diabētes* – діабет, сечове виснаження; *phlegmōne* – флегмона, розлите гнійне запалення підшкірної клітковини; *therapia* – терапія, лікування; *cholēra* – холера; *antibiotics* – антибіотики.

2. **Терміни латинського походження**: *abscessus* – нарив; *ulcus* – виразка; *gangraena* – гангрена змертвіння; *lupus* – вовчанка; *scabies* – короста, *cancer* – рак; *hernia* – грижа; *infection* – інфекція; *vitamins* – вітаміни; *inflammation* – запалення.

Основну роль в засвоєнні однослівних похідних та складних клінічних термінів відіграють греко-латинські словотворчі елементи – терміноелементи. Компоненти складного терміна, що мають твердо зафіксоване, стабільне значення і утворюють декілька термінів одного змістового ряду, називаються терміноелементами. Так, наприклад, терміноелемент *-lysis* у патології вказує на розкладання тканин (*osteolysis* – остеоліз, розкладання кісткової тканини), а у хірургії – на операцію

звільнення органа від зрощень (*cardiolysis* – операційне звільнення серця від зрощень). Кінцевий терміоелемент *-pathia* – страждання, захворювання у складних термінах вказує на захворювання: *mastopathia* – захворювання молочної залози; *adenopathia* – захворювання лімфатичних вузлів; *osteochondropathia* – захворювання кістки і хряща; *myopathia* – захворювання м'язів.

Серед однослівних клінічних ветеринарних термінів виділяємо похідні, які утворюються **шляхом афіксації**:

1) **префікса і кореня**: *an+aemia*/недокрів'я; *hyper+ergia*/підвищена реактивність організму;

2) **кореня і суфікса**: *dermatītis*/запалення шкіри; *lip-ōma*/жирова пухлина; *arthrōsis*/хронічне захворювання суглобів;

3) **префікса, кореня і суфікса**: *endo-metr-ītis*/запалення слизової оболонки матки.

Префіксальне словотворення – це приєднання префікса до основи слова. У процесі термінотворення грецькі прийменники часто виступають у ролі префіксів. Префікси ніби розгортають конкретне значення відповідних прийменників і, крім основних значень, можуть виражати також вторинні і переносні значення. Вони суттєво не змінюють значення кореня, а лише надають йому певного відтінку або підсилюють це значення. Найчастіше в ролі префіксальних морфем виступають латинські і грецькі префікси, а також латинські і грецькі числівники. При цьому латинські префікси можуть поєднуватися як з латинськими, так і з грецькими основами і навпаки: грецькі – з грецькими, і з латинськими основами.

Для утворення клінічних термінів широко застосовуються префікси. Вони приєднуються до кінцевих терміоелементів або до коренів (основ) із суфіксами. Значення всього терміна визначається за значенням терміоелементів, що входять до його складу.

Кінцевий приголосний префікса може уподібнюватися до початкового приголосного кореня слова. Це явище називається асиміляцією. Наприклад, префікс *in-* перед приголосними *b, m, p* переходить в *im-* (*implantatio* імплантація > *in-planto* – 1) хірургічна операція, при якій здійснюється вживлення в тканини чужих для організму матеріалів; 2) загальна назва багатьох видів пластичних хірургічних операцій (пересадка хряща кістки тощо).

Найпоширенішими грецькими префіксами у творенні клінічних ветеринарних термінів є: *a-/an-/не, без* (заперечення, позбавлення, відсутність): *atrophia*/відсутність живлення; *anaemia*/недокрів'я; *dys-*/розлад функції: *dyspnoë*/задишка; *hemi-*/пів, односторонній: *hemialgia*/біль в одній половині тіла; *hyper-*/надто, понад, вище норми; *ana-*/вверх, назад: *anabolismus*/засвоєння, перетворення харчових речовин у живу речовину, конструктивний метаболізм; *anti-* /проти: *antidotum*/протиотрута; *en-* (перед губними *em-)/в, всередині: encephalon* /головний мозок; *embryotrophia*/живлення зародка; *endo-*/всередині: *endocardium*/внутрішня оболонка серця; *epi-*/на, над: *epigastrium*/надчерев'я; *di-*/два: *diglossia*/роздвоєння язика; *mono-*/один: *monobrachia*/однорукість.

Латинські префікси менш активні у творенні клінічних ветеринарних термінів: *de-* (перед голосними *des-*): а) погіршення *degeneratio*/виродження, переродження б) заперечення *desinfectio*/зnezараження; *in-* (*-im*) заперечення *insanabilis*/невиліковний (про хворобу); *con-* /поєднання, сумісна дія: *consilium*/ консиліум, нарада лікарів; *per-*/ рух, через: *perforatio*/прорив, прокол; *post-*/після: *postoperativus*/післяопераційний; *re-* /зворотність, повторність: *reinfectio*/повторне зараження; *sub-*/менший ступінь: *subacutus*/підгострий; *trans-*/переміщення у просторі: *transfusio*/ переливання.

Прикладами афіксації ветеринарної лексики шляхом сполучення префікса і кореня є такі речення:

(14) *This poor baby had been brought in dehydrated, undernourished and with a lung infection.*

В даному випадку термін *dehydrated* утворюється шляхом поєднання префікса *de-* та кореня *hydrated* та має значення “deprive of or free from water”.

(19) *There’s some antibiotic in here that’s going to try and cure some of that bacteria that’s causing the problem.*

Термін грецького походження *antibiotic* утворився шляхом поєднання префікса *anti-*, який означає *against*, та кореня *biotic*. Оригінальне значення терміну – “destructive to micro-organisms”.

(22) *I’m going to resect all of this here, I’m going to do a great big wedge, remove all that tissue that’s been inflamed and infected for nine months.*

Термін *remove* походить від давньофранцузького слова *removoir*. Лексична одиниця в обраному реченні утворюється шляхом сполучення префікса *re-* “back, away” та кореня *movere* “to move”.

(25) *Iodine solution, used at the right concentrations, is a powerful antiseptic and it had to be squirted right up into the cavity.*

В цьому випадку термін *antiseptic* утворюється шляхом поєднання префікса *anti-* “against” та кореня *septic* “pertaining to putrefaction” та має значення “inimical to micro-organisms which cause disease, putrefaction”.

(27) *Of course, he may still have a virus, a cat's leukemia or a cat's immune deficiency.*

Термін *deficiency* має латинське походження та утворюється шляхом сполучення префікса *de-* “down, away” та компонента складного слова *facere* “to do, make” та має значення “state of falling short, a lack or failing”.

Важливу роль у структурі клінічних термінів відіграють суфікси, які приєднуються переважно до основ грецьких, іноді і до основ латинських іменників. Приклади афіксації ветеринарної лексики шляхом сполучення кореня і суфікса можна спостерігати в таких реченнях:

(31) *His neural system is damaged.*

У цьому випадку термін *neural* “pertaining to a nerve or nerves, pertaining to the nervous system generally” походить від грецького слова *neuron* та утворюється шляхом поєднання кореня *nerve* та прикметникового суфікса *-al*.

(78) *Cardiac muscle is one of three types of vertebrate muscles.*

Термін *cardiac* походить від французького слова *cardiaque* та утворюється від кореня *card* та суфікса *-ac*.

(87) *This is his second anaesthetic in a not very long time so I'm really going to go very easy on this today because I don't want to overload his system.*

Лексична одиниця *anaesthetic* “producing temporary loss of sensation” утворюється за допомогою суфікса *-ic* та латинізованої форми грецького слова *anaisthetos* “insensate, without feeling; senseless, tactless, stupid”.

(64) *Chronic pancreatitis is a progressive disease that leads to a breakdown of the organ's structure and function.*

Термін *pancreatitis* “inflammation of the pancreas” утворюється шляхом сполучення кореня і суфікса, оскільки походить від компонента складного слова *pancreas* та суфікса *-itis*.

(99) *Diseases that human's carry, such as tuberculosis can pose a serious threat to primates.*

Лексична одиниця *tuberculosis* “disease characterized by tubercles”, утворюється за допомогою додавання суфікса грецького походження *-osis* до основи латинського слова *tuberculum* “small swelling, pimple”.

(79) *Zoology is the branch of biology that studies the animal kingdom.*

У цьому випадку термін *zoology* “science of animals” походить від латинського слова *zoologia* та грецького *zoion* “animal” та утворюється шляхом додавання до кореня *zoo* суфікса *-logy*, що означає “science”.

(55) *We're going to do as many treatments, vaccinations – we're going to worm them – de-fleaments as possible.*

Термін *treatment* “conduct or behavior toward someone or something” утворюється шляхом сполучення дієслова *treat*, що походить від давньофранцузького *traitier* “deal with, act toward” та суфікса латинського походження *-ment*, який додається до дієслівної основи, щоб відобразити результат дії дієслова.

Наступним, менш розповсюдженим способом утворення одиниць ветеринарної лексики, є утворення слів шляхом сполучення префікса, кореня та суфікса.

(7) *Endometritis is inflammation of the inner lining of the uterus.*

Термін латинського походження *endometritis* утворюється шляхом поєднання префікса грецького походження *endo-*, що означає «всередині», кореня *metr* – матка та прикметниково суфікса *-itis*, в перекладі – «запалення».

Складні однослівні терміни можуть утворюються шляхом сполучення двох або кількох коренів (основ) слів грецького, рідше грецького і латинського походження.

(11) *This use is extremely limited, since bacitracin is nephrotoxic and the concentration of bacitracin in the blood must be followed closely.*

Лексична одиниця *nephrotoxic* “denoting the kidney” утворюється шляхом поєднання коренів *nephro* та *toxic*. Корінь *toxic* – латинського походження, а корінь *nephro* походить від грецького слова *nephrós*.

(26) *The greatest danger from ticks is that they carry dangerous infections, which then fall into the bloodstream.*

Термін *bloodstream* складається з двох іменникових основ: *blood* “blood, fluid which circulates in the arteries and veins”, що походить від давньоанглійського слова *blod* та *stream*, що означає “a course of water”.

(57) *As much as I love the work with dogs and cats, working with livestock and large animals is something I really enjoy.*

Одиниця ветеринарної лексики *livestock*, що означає “domestic animals kept for use or profit”, утворюється за допомогою сполучення прикметника *live*, що утворився від давньоанглійського слова *lifian* “to be, be alive, have life” та іменника *stock*, що походить від давньоанглійського *stocc* “stump, post, stake, tree trunk, log”. Вперше це слово з’явилося в 1520-х роках.

(63) *Cleaning the wounds and injecting painkiller would only be a temporary fix for this mule.*

Термін *painkiller* “a drug that numbs the pain in the body” складається з двох основ *pain*, що походить від запозиченого старофранцузького слова *peine* та *killer*.

(71) *I needed to track down some of the chemotherapy drug vincristine to try and treat the street dog at the shelter with the nasty tumour.*

Лексична одиниця *chemotherapy* складається зі словотворчого елемента *chemo*, що означає “relation to chemical action or chemicals”, походить від прикметника *chemical* та іменника *therapy* – “medical treatment of disease”, що походить від латинського слова *therapia*.

Кінцеві терміноелементи приєднуються до основи попереднього іменника сполучним голосним *-o*, який звичайно випадає, якщо кінцевий терміноелемент починається з голосного, наприклад: *cyst-otomia* – операція сечового міхура; *blephar-oplegia* – параліч повіки; *haemat-uria* – сечокрів’я. Однак, від прикметників з основою на *-u* складні терміни утворюються без сполучного голосного: *poly-dactylia* – багатопалість.

Двослівні та багатослівні клінічні терміни утворюються за такими схемами:

1) **Sn + Sg**;

2) **Sn + An**,

де *Sn* – іменник у називному відмінку; *Sg* – іменник у родовому відмінку; *An* – прикметник у називному відмінку; *Ag* – прикметник у родовому відмінку.

Під час дослідження було встановлено, що дана схема утворення двослівних та багатослівних термінів ветеринарної лексики відображається в наступних прикладах:

(2) *Always a concern when there is a fracture caused by road trauma is whether it's an open fracture, which could be a path for infection.*

Обраний термін *open fracture* утворюється шляхом поєднання прикметника *open*, “not closed down, raised up”, та іменника у називному відмінку *fracture*, “a breaking of a bone”, тобто використовується схема $An + Sn$.

(3) *The first step involves a small incision in the side of Lilly White's neck...then she'll be moved onto her back and a deep, more invasive cut will be made directly into her throat.*

В цьому випадку словосполучення *invasive cut* також утворюється за схемою $An + Sn$, оскільки слово *invasive*, “tending to invade, aggressive”, є прикметником, а лексична одиниця *cut*, “formed or fashioned as if by cutting or carving”, – іменником.

(25) *Iodine solution, used at the right concentrations, is a powerful antiseptic and it had to be squirted right up into the cavity.*

В даному реченні термін *iodine solution* утворюється за схемою $Sn+Sg$: шляхом сполучення іменника у називному відмінку *solution* та іменника у родовому відмінку *iodine*.

(33) *She's got a broken back, she's got a mass cancer on her abdomen, and she's got an incredibly high white blood cell level, which tells us an infection is raging through her system.*

Термін *broken back* утворюється за схемою $An + Sn$, тому що складається з прикметника у називному відмінку *broken* та іменника у називному відмінку *back*. Наступний термін в даному реченні *white blood cell* утворюється за схемою $An + Sn + Sn$, оскільки слово *white* – прикметник у

називному відмінку, а лексичні одиниці *blood* та *cell* – іменники у називному відмінку.

(44) *The depth of the anesthesia it induces is also hard to judge and it can cause muscle spasms.*

Обраний термін *muscle spasms* утворюється шляхом поєднання іменника в родовому відмінку *muscle*, “contractible animal tissue consisting of bundles of fibers”, та іменника в називному відмінку *spasms*, “sudden violent muscular contraction”. В цьому випадку спостерігається схема *Sg + Sn*.

(58) *Nasal discharge is often a sign of a respiratory infection and I was worried there was pneumonia.*

Термін *nasal discharge* утворюється за схемою *Ag + Sn*, оскільки прикметник в родовому відмінку *nasal*, “of or pertaining to the nose or nostrils”, поєднується з іменником в називному відмінку *discharge*, “relief from misfortune”. Словосполучення *respiratory infection* утворюється шляхом сполучення прикметника в називному відмінку *respiratory* та іменника в називному відмінку *infection*, “infectious disease; contaminated condition”. Схема, за якою утворюється термін, що розглядається: *An + Sn*.

(68) *In response to a spate of indiscriminate poisoning campaigns by local authorities trying to curb the street dog population.*

В цьому речення багатослівний термін *street dog population* утворюється шляхом поєднання прикметника в родовому відмінку *street*, іменника в родовому відмінку *dog* та іменника в називному відмінку *population*. Отже, термін утворюється за схемою *Ag + Sg + Sn*.

(76) *The problem is a drug called Dicluphenac and it's an anti inflammatory drug that's given to livestock to treat swollen joints or pain or inflammation.*

Термін ветеринарної лексики *inflammatory drug* утворюється за схемою *An + Sn*, оскільки прикметник в називному відмінку *inflammatory*, “tending to rouse passions or desires”, поєднується з іменником в називному відмінку

drug, “any substance used in the composition or preparation of medicines”.

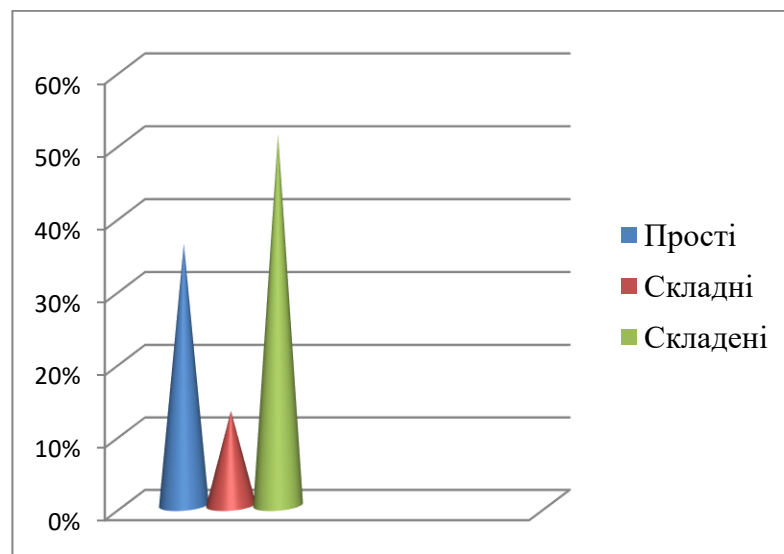
Наступний термін *swollen joints* також утворюється за схемою $An + Sn$.

(83) *Because the insufficient aortic valve allows blood to backflow, the left ventricle's workload increases.*

Складний термін *insufficient aortic valve* утворюється за схемою $Sn + Ag + Sg$, де Sn – іменник в називному відмінку *insufficient*, Ag – прикметник в родовому відмінку *aortic*, Sg – іменник в родовому відмінку *valve*.

Проведений нами аналіз утворення термінології ветеринарної лексики свідчить про те, що однослівні клінічні терміни є **прості, складені та складні** (див. Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. Словотворчий аналіз одиниць ветеринарної лексики

У відсотковому співвідношенні частка простих одиниць становить 36%. Найбільшою групою є складені слова (51%). Найменшу частку становлять складні слова (13%).

Переважає більшість термінів складена з використанням терміноелементів греко-латинського походження, що і є визначальною тенденцією розвитку терміносистеми ветеринарної медицини й у наш час.

Однослівні клінічні ветеринарні терміни утворюються **шляхом афіксації** (див. Таблиця 2.2):

Таблиця 2.2. Способи словотворення простих лексичних одиниць

Велика частка лексичних одиниць утворюється за допомогою префіксального словотворення, менша частка термінів належить суфіксальному способу словотворення та незначна кількість слів утворюється за допомогою сполучення префікса, суфікса і кореня.

Складні однослівні терміни можуть утворюються шляхом сполучення двох або кількох коренів (основ) слів грецького, рідше грецького і латинського походження.

Двослівні та багатослівні клінічні терміни утворюються за схемами S_n+S_g та S_n+A_n , де S_n – іменник у називному відмінку; S_g – іменник у родовому відмінку; A_n – прикметник у називному відмінку; A_g – прикметник у родовому відмінку (див. Таблиця 2.3):

Таблиця.2.3. Способи словотворення складених лексичних одиниць ветеринарного дискурсу

Отже, у відсотковому співвідношенні найбільшу частку серед способів словотворення складених лексичних одиниць ветеринарного дискурсу становить спосіб утворення за схемою $Sn+An$ (25%), другу позицію займає спосіб за схемою $Sn+Sg$ (21%). Під час дослідження були зафіксовані терміни, що утворилися за схемами $Ag + Sg + Sn$ та $An + Sn + Sn$. У відсотках кількість одиниць, що утворилися за допомогою вказаних способів становить 5%.

2.2 Семантична класифікація ветеринарної лексики

Під час проведення лексико-семантичного аналізу досліджуваних ветеринарних термінів було проаналізовано праці українських науковців, а саме словники та посібники Б. Грінченка, Д. Кудлая, М. Уманця та А. Спілки.

Словник М. Уманця та А. Спілки засвідчує такі тематичні групи ветеринарної лексики: назви тварин (*козел, цап, в'ячка, вівця*), назви частин тіла, органів тварин (*бедро, стегно, живіт, тельбухи*), назви хвороб

(*жовтуха, пухлина*), деяких станів тварин (*агонія*), назви матеріалів та інструментів, якими користувалися при лікуванні тварин (*бинт, перев'язка, зав'язка*) [9: 125].

Словник Б. Грінченка містить такі тематичні групи ветеринарної лексики: назви осіб, що доглядають за домашніми тваринами (*конюх, кучер*), хвороби тварин, назви симптомів та хворобливих станів (*лихорадка, гнойовик*) [9: 126].

У посібнику Д. Кудлая «Колгоспникамі про першу допомогу хворим тваринам» виявлено такі тематичні групи ветеринарної лексики: ознаки або симптоми хвороб (*череву напружується, тварина перестає їсти*), назви хвороб тварин (*кольки у коней, проноси, опік*), інструменти та прилади (*катетер молочний, піпетка очна, термометр ветеринарний*), назви ліків (*суміш олії з содою, руда глина з оцтом*) [9: 127].

Проаналізувавши праці науковців та семантичні класифікації ветеринарної лексики, було виокремлено такі тематичні групи лексичних одиниць:

- 1) лексика, що позначає **назви та види тварин**;
- 2) лексика, що позначає **назви ліків та різних видів допомоги хворим тваринам**;
- 3) лексика на позначення **приладів, інструментів та матеріалів, що використовується для лікування тварин**;
- 4) лексика, що називає **ознаки та симптоми хвороб, діагнози у хворих тварин**;
- 5) лексика на позначення **видів захворювань тварин**;
- 6) лексика, що називає **органи тварин та системи організму**.

До першої групи семантичної класифікації належать такі приклади:

- (1) *Today a Border Collie with life threatening injuries after being hit by a car*

В цьому реченні термін *Border Collie* означає «вівчарську породу собак, виведених у Великій Британії».

(9) *For many people in Central America, breeding and trading in horses is still a vital source of income. But the castration of stallions is a process blighted by archaic methods*

Лексична одиниця *stallions* означає “male horse kept for breeding purposes”. Вперше термін було використано в середині 15 століття.

(13) *When anteaters are frightened and in the wild, their size is quite a defense because they rear up on their back legs and swipe out with these claws*

Термін *anteater* утворився внаслідок поєднання слова *ant* та віддієслівного іменника *eat*.

(75) *We've lost 99.9% of 3 species of vultures in the last 15 years*

Лексична одиниця *vultures*, “a scavenging bird of prey”, вперше була згадана в 14 столітті та походить від англо-французького слова *vultur*.

(93) *I was excited to get a call from a local farmer to check over his herd of yaks*

Термін *yak*, “wild ox of central Asia”, походить від тибетського слова *g-yag*, що означає “male yak”.

До наступної групи відносяться лексичні одиниці, що означають назви ліків та різних видів допомоги хворим тваринам.

(6) *So he's had his anesthetic and although that looked quite frantic it was very, very fast*

Лексична одиниця *anesthetic* означає «медичні препарати, що знижують чутливість, в основному до болю, для виникнення стану штучної анестезії».

(8) *We use some antibiotics, we use some bronchodilators, vitamins, but we also use some holistic medicine so these are some acupuncture patches*

В цьому реченні використовується чимало слів, що означають різні види допомоги тваринам. Термін *antibiotics* означає «органічні речовини, що синтезуються мікроорганізмами в природі для захисту від інтервенції інших

видів мікроорганізмів, та володіють здатністю пригнічувати розвиток, або вбивати цих мікробів». Лексична одиниця *bronchodilators* вживається для позначення лікарських препаратів, котрі зменшують чи знімають спазм гладкої мускулатури бронхіального дерева. Слово *vitamins* означає «низькомолекулярні органічні сполуки різної хімічної природи, що необхідні для життєдіяльності живого організму». *Acupuncture patch* – це м'яка біомагнітна накладка для ослаблення болю.

(11) *This use is extremely limited, since bacitracin is nephrotoxic and the concentration of bacitracin in the blood must be followed closely*

Термін *bacitracin* – це медичний препарат, поліпептидний антибіотик, який діє проти мікроорганізмів, таких як бета-гемолітичні стрептококи та стафілококи.

(29) *Vincristine is a cancer drug that has been used in human medicine*

Лексична одиниця *vincristine* – це медичний препарат у вигляді порошку, що надає досить специфічну імуносупресивну дію, знижує рівень антитромбоцитарних антитіл та зменшує інфільтрацію кісткового мозку лімфоцитами.

(43) *Ketamine can be an unpredictable drug with some animals reacting adversely to its effects*

Ketamine – засіб в медицині, що використовується для внутрішньовенної та комбінованої анестезії. Має виражений загальний анестезуючий та анальгезуючий ефекти (є як гіпнотиком, так і анальгетиком).

(56) *Vaccinating and treating animals helps, but the key is to get the population under control, which means setting up a neutering programme to slow their breeding*

Медичний термін *vaccinating* означає «введення антигенного матеріалу з метою породити імунітет до інфекційної хвороби, який запобігає зараженню або ослабляє його негативні наслідки».

(76) *The problem is a drug called Dicluphenac and it's an anti inflammatory drug that's given to livestock to treat swollen joints or pain or inflammation*

Термін *Dicluphenac* – це медичний препарат, що має протизапальну, анальгезуючу та жарознижуючу дію та зменшує усі прояви запалення.

Ще однією, менш чисельною, групою є лексика, що називає ознаки та симптоми хвороб, діагнози у хворих тварин:

(14) *This poor baby had been brought in dehydrated, undernourished and with a lung infection*

(33) *She's got a broken back, she's got a mass cancer on her abdomen, and she's got an incredibly high white blood cell level, which tells us an infection is raging through her system*

(46) *She's got these horrible sores which the flies are obviously bothering*

Наступна група включає лексичні одиниці на позначення приладів, інструментів та матеріалів, що використовуються для лікування тварин.

(85) *This is just a normal infusion set, which we use for the drip*

Лексична одиниця *infusion set* – це інфузійний набір, що використовують з інсуліновою помпою як частину інтенсивної інсулінової терапії. Цей набір було розроблено задля вливання інсуліну під шкіру.

(40) *But his biggest achievement was the genius idea of fitting her with a false leg*

Термін *false leg* досить поширений серед ветеринарної лексики та означає механічний пристрій, який замінює втрачені сегменти кінцівок або інших частин тіла, що служить для якнайбільшої компенсації функції ушкодженого органа чи виправлення косметичного дефекту.

(30) *I've been coming back every day after the surgery, changing the bandage, making sure it's dry*

В цьому випадку обрана лексична одиниця *bandage* – це медичний виріб з особливої тканини (природньої чи синтетичної), що застосовують для накладання пов'язок, перев'язок ран.

П'ята група термінів об'єднує лексичні одиниці, що називають захворювання тварин:

(7) *Endometritis is inflammation of the inner lining of the uterus*

В цьому випадку хвороба *endometritis* – це захворювання, яке викликається запальним процесом в поверхневому шарі ендометрія, внутрішньої слизової оболонки тіла матки. Назва хвороби походить від грецької мови: *endos* (inside), *metra* (womb) та *-osis* (disease).

(16) *Maybe we have a measles infection. For this reason it's very important to check the BT [blood tests] in the pathology department*

Термін *measles infection* означає «інфекційну хворобу, яку спричинює вірус». Характеризується вираженою автоінтоксикацією, гарячкою, запальними явищами з боку дихальних шляхів, кон'юнктивітом та появою своєрідних плям на слизовій оболонці ротової порожнини. Лексична одиниця походить від давньоанглійського слова *maseles*.

(20) *There's a lot of conditions, like something called ehrlichia. Now this is a disease carried by ticks*

Лексична одиниця *ehrlichia* перекладається українською мовою як «ерліхіоз» та означає «захворювання собак і диких собачих, що переноситься кліщами». Назва хвороби походить від найменування роду *Ehrlichia*, який, у свою чергу, названо на честь німецького науковця Пауля Ерліха.

(27) *Of course, cat may still have a virus, a cat's leukemia or a cat's immune deficiency*

Термін *cat's leukemia* означає «вірусне захворювання, схоже на рак, що є вірусною формою лейкозу».

(64) *Chronic pancreatitis is a progressive disease that leads to a breakdown of the organ's structure and function*

Лексична одиниця *pancreatitis* утворилося від латинського *pancreas* та суфікса латинського походження *-itis*. Термін означає «запалення підшлункової залози».

(99) *Diseases that human's carry, such as tuberculosis can pose a serious threat to primates*

Слово *tuberculosis* є медичним терміном латинського походження, від терміна *tuberculum*, “small swelling, pimple”, та суфікса грецького походження *-osis*. Туберкульоз – це інфекційне захворювання, яке викликається кислотостійкими мікобактеріями, які потрапляють до багатьох органів людей та тварин.

До останньої групи семантичної класифікації відноситься лексика, що називає органи тварин та системи організму.

(10) *Then what I'm doing is I'm pushing the testicle off the end of the needle and I'm putting the rest, local, just into the sack*

Термін *testicle* походить від латинського слова *testiculi* та означає «чоловічі парні статеві залози (гонади) самців, в яких утворюються сперматозоїди та статеві гормони».

(32) *I've gone right to the bone, to get underneath everything and to give it the very best chance to heal*

Лексична одиниця *bone* означає «орган у хребетних тварин, який належить до опорно-рухової системи і складається з кісткової тканини». Термін походить від давньоанглійського слова *ban* “bone, tusk, hard animal tissue forming the substance of the skeleton; one of the parts which make up the skeleton”.

(42) *Those are actually little bits of bone that have got into the joint itself and that's going to be restricting it's movement and be chronically painful*

Слово *joint* походить від давньофранцузького *joint* “joint of the body” та означає «рухоме з'єднання кісток скелета, розділених щілиною».

(78) *Cardiac muscle is one of three types of vertebrate muscles*

Термін *cardiac muscle* – це серцевий м'яз, що є основним конструктивним елементом серця як органа, побудований із посмугованої м'язової тканини (елементів гладких м'язів).

(94) *Cows will only have sort of thirteen pairs of ribs, and yaks have fourteen and that allows them to incorporate a huge pair of lungs, a great big heart, and they've also got a wider wind pipe, which allows them to suck in the air*

В цьому випадку лексична одиниця *rib* означає “парні кістки осьового скелету хребетних тварин (за винятком безщелепних), що з'єднуються з хребтом”. Термін *lungs* походить від давньоанглійського слова *lungen* (органи дихання, що розташовуються у ссавців і людини в грудній порожнині, відокремленій від черевної порожнини діафрагмою). Слова *heart* походить від давньоанглійського *heorte*, що означає «конусоподібний м'язовий порожнистий орган кровоносної системи, який своїми ритмічними скороченнями прокачує кров або гемолімфу через судини тіла».

Проаналізувавши результати лексико-семантичного аналізу, можна зробити висновок, що обрані терміни ветеринарної лексики можна розподілити за шістьма тематичними групами: 1) лексика, що позначає **назви та види тварин**; 2) лексика, що позначає **назви ліків та різних видів допомоги хворим тваринам**; 3) лексика на позначення **приладів, інструментів та матеріалів, що використовується для лікування тварин**; 4) лексика, що називає **ознаки та симптоми хвороб, діагнози у хворих тварин**; 5) лексика на позначення **видів захворювань тварин**; 6) лексика, що називає **органи тварин та системи організму**: (див. Таблиця 2.4):

Таблиця 2.4. Семантичний аналіз лексичних одиниць ветеринарної термінології

Під час аналізу було встановлено, що найчисельнішими групами є лексика, що позначає **назви ліків** (25%) та лексика, що називає **органи тварин** (25%). Кількість термінів, що належать до третьої групи становить 17%. Менш чисельними є група одиниць, що називають **ознаки та симптоми хвороб** – 15% та група, що позначає **назви та види тварин** – 10%. Найменшою тематичною групою є лексика на позначення **видів захворювань тварин** (8%).

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши 100 речень з лексикою, що належить до ветеринарного дискурсу, було виокремлено 165 лексичних одиниць та проведено морфологічний та семантичний аналізи.

Словотворчий аналіз терміноодиниць клінічної ветеринарної термінології свідчить, що однослівні клінічні терміни є **прості, складені та складні**. У відсотковому співвідношенні частка **простих** одиниць становить 36%. Найбільшою групою є **складені** слова (51%). Найменшу частку становлять **складні** слова (13%)

Прості терміни у свою чергу поділяються на дві групи: **терміни грецького походження** (*ascītes* – асцит, черевна водянка), і **терміни латинського походження** (*abscessus* – нарив; *ulcus* – виразка; *gangraena* – гангрена змертвіння).

Серед простих ветеринарних термінів виділяємо похідні, які утворюються **шляхом афіксації**:

1) **префікса і кореня**: *an+aemia*/недокрів'я; *hyper+ergia*/підвищена реактивність організму;

2) **кореня і суфікса**: *dermatītis*/запалення шкіри; *lip-ōma*/жирова пухлина; *arthrōsis*/хронічне захворювання суглобів;

3) **префікса, кореня і суфікса**: *endo-metr-ītis*/запалення слизової оболонки матки.

Під час аналізу було досліджено, що найбільшу частку становлять одиниці, що утворилися **префіксальним способом** (19%). Значну частку становлять слова, утворені **суфіксальним способом** (11%). Найменша група – це одиниці, що утворилися шляхом поєднання **префікса, кореня та суфікса** (6%) .

Складні однослівні терміни можуть утворюються шляхом сполучення двох або кількох коренів (основ) слів грецького, рідше грецького і латинського походження. Кінцеві терміноелементи приєднуються до основи попереднього іменника сполучним голосним –о, який звичайно випадає, якщо кінцевий терміноелемент починається з голосного.

Під час дослідження було встановлено, що **двослівні та багатослівні** клінічні терміни утворюються за такими схемами: **Sn + Sg** (21%) та **Sn + An** (25%), де *Sn* – іменник у називному відмінку; *Sg* – іменник у родовому відмінку; *An* – прикметник у називному відмінку; *Ag* – прикметник у родовому відмінку. Також в роботі спостерігався комбінований варіант, а саме: **Ag + Sg + Sn** та **An + Sn + Sn**, що становить 5%.

Під час проведення лексико-семантичного аналізу досліджуваних ветеринарних термінів було проаналізовано праці українських науковців та виокремлено такі тематичні групи лексичних одиниць: 1) лексика, що позначає **назви та види тварин**; 2) лексика, що позначає **назви ліків та різних видів допомоги хворим тваринам**; 3) лексика на позначення **приладів, інструментів та матеріалів, що використовується для лікування тварин**; 4) лексика, що називає **ознаки та симптоми хвороб, діагнози у хворих тварин**; 5) лексика на позначення **видів захворювань тварин**; 6) лексика, що називає **органи тварин та системи організму**.

Найчисельнішими групами є лексика, що позначає **назви ліків** (25%) та лексика, що називає **органи тварин** (25%). Кількість термінів, що належать до третьої групи становить 17%. Менш чисельними є група одиниць, що називають **ознаки та симптоми хвороб** – 15% та група, що позначає **назви та види тварин** – 10%. Найменшою тематичною групою є лексика на позначення **видів захворювань тварин** (8%).

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ ЛЕКСИКИ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики у перекладах текстів ветеринарного дискурсу

Англійські запозичення витісняють терміни, утворені на основі інших мов. Еквівалентність відтворення визначається лексичними, термінологічними, структурно-семантичними особливостями тексту і створює передумови для ефективного функціонування ветеринарної термінології. Специфіка тексту з наявністю ветеринарної лексики криється у використанні певного набору мовних засобів, які реалізують мовний (формальний) тип еквівалентності під час зіставлення текстів англійською та українською мовами.

Головною умовою правильного перекладу галузевих термінів є чітке розуміння того, про що йдеться в тексті, знання явищ дійсності та їх назв. Перекладач повинен бути обізнаний з відповідною сферою науки чи техніки та володіти спеціальною термінологією. Основні труднощі перекладу термінів полягають у наявності термінів-синонімів, полісемантичних термінів та термінів-неологізмів, що не мають перекладацьких відповідників, омонімічних термінів. Переклад складних термінів складається, за твердженням В. В. Коптілова, з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміну, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну. Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом

терміна-словосполучення. Характер цих відносин й визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів залежно від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміну [18: 280].

У досліджених текстах англomовних науково-популярних телепрограм нами не було зафіксовано слів-реалій, ідіом, канцеляризмів, кліше, фразеологізмів, що можуть бути наявними в медичній мові взагалі. Це свідчить про те, що медична ветеринарна термінологія характеризується насамперед точністю і однозначністю.

Беручи за основу науковий підхід Т. Р. Кияка [16: 174] до перекладу багатокомпонентних термінів у фахових текстах ми спробували простежити особливості перекладу англійських ветеринарних термінів, а також науково-технічних термінів, які використовуються у сфері ветеринарної медицини українською мовою.

Складені терміни, побудовані за моделлю **Sn1** + **Sn2** (сполучення іменника з іменником), перекладаються переважно наступними способами:

1) складним терміном, де український відповідник **Sn2** виступає у формі родового відмінку постпозитивним означенням до відповідника **Sn1**: *accuracy analysis* – аналіз точності; *iodine solution* – розчин йоду;

2) складним терміном, де відповідником **Sn1** виступає прикметник: *blood pressure* – кров'яний тиск, *acupuncture patches* – акупунктурний пластир;

3) складним терміном, де український відповідник іменника **Sn1**, трансформується в прийменниково-іменникове словосполучення: *nasal discharge* – виділення з носа; *table concentration* – збагачення на концентраційному столі;

4) складним терміном, де **Sn1** трансформується в підрядне означальне речення: *animal charity* – благодійна організація, яка займається тваринами;

Lilongwe SPCA – Спілка, що веде боротьбу з жорстоким поводженням з тваринами.;

Способи перекладу ветеринарної лексики, які зазначені вище, можна спостерігати в таких прикладах:

(25) *Iodine solution, used at the right concentrations, is a powerful antiseptic and it had to be squirted right up into the cavity* (LVGA, ep. 3) – ‘Розчин йоду в правильній концентрації – потужний антисептик’.

В цьому випадку словосполучення *iodine solution* утворюється з двох іменників та перекладається українською мовою як *розчин йоду*, де другий іменник виступає у формі родового відмінку.

(58) *Nasal discharge is often a sign of a respiratory infection and I was worried there was pneumonia* (LVGA, ep. 6) – ‘Виділення з носа – поширений симптом респіраторної інфекції, наприклад, пневмонії’.

Термін *nasal discharge* утворюється шляхом поєднання двох іменників та перекладається прийменниково-іменниковим словосполучення *виділення з носа*.

(47) *But because she is in such a bad way we've got to make sure whatever we use supports her heart and her blood pressure* (LVGA, ep. 5) – ‘Крім того, позаяк собака у дуже поганому стані, нам потрібно підтримувати її серцебиття і кров'яний тиск’.

(8) *We use some antibiotics, we use some bronchodialators, vitamins, but we also use some holistic medicine so these are some acupuncture patches* (TAF, ep. 2) – ‘Використовуємо антибіотики, бронхолітичні засоби, вітаміни, а крім того – альтернативні медичні засоби, зокрема, акупунктурний пластир’.

Терміни *blood pressure* та *acupuncture patches* складаються з двох іменників, проте відтворюються українською мовою за допомогою прикметників *кров'яний* та *акупунктурний*.

(54) *Apart from running the Lilongwe Wildlife Centre, Lee and Richard also take care of the Lilongwe SPCA: the only animal charity in the city* (LVGA, ep. 6) – ‘Лі та Річард керують не лише Центром захисту дикої природи а й Спілкою, яка веде боротьбу з жорстоким поводженням з тваринами у Лілонгве – єдиною благодійною організацією у місті, яка займається тваринами’.

Терміни *Lilongwe SPCA* та *animal charity* відтворюються українською мовою шляхом трансформації в підрядне означальне речення: *Спілка, яка веде боротьбу з жорстоким поводженням з тваринами* та *благодійна організація у місті, яка займається тваринами*.

Складні терміни, що утворюються за схемою **An + Sn**, де **An** – прикметник в називному відмінку, а **Sn** – іменник в називному відмінку, перекладаються українською мовою прикметником та іменником у називних відмінках. Модель, що розглядається, відображена в таких прикладах:

(100) *TB, like a common cold, spreads through the air* (TAF, ep. 4) – ‘Туберкульоз переноситься повітряно-крапельним шляхом, як звичайна застуда’.

Словосполучення *common cold* в мові оригінал утворюється шляхом сполучення прикметника та іменника та перекладається прикметником в називному відмінку *звичайна* та іменником в називному відмінку *застуда*.

Складні терміни, що утворюються за схемою **Participle II + Sn**, де **Participle II** – дієприкметник минулого часу, а **Sn** – іменник в називному відмінку перекладаються українською мовою прикметником та іменником:

(76) *The problem is a drug called Dicluphenac and it's an anti inflammatory drug that's given to livestock to treat swollen joints or pain or inflammation* (LVGA, ep. 8) – ‘Усе через диклофенак – протизапальний засіб, який дають худобі, щоб лікувати набряклі суглоби, запалення тощо’.

Термін *swollen joints* утворюється в мові оригіналу за допомогою дієприкметника минулого часу *swollen*, що перекладається прикметником *набряклі* та іменника в називному відмінку *joints* – *суглоби*.

(61) *Infected eye, ears, risky anesthesia, but she still survived* (LVGA, ep. 7)
 – ‘Інфіковане око, вуха, ризикована анестезія, але вона все одно вижила’.

В цьому випадку словосполучення *infected eye* утворюється за схемою **Participle II + Sn** та відтворюється в перекладі за допомогою прикметника *інфіковане* та іменника *око*. Термін *risky anesthesia* утворюється шляхом сполучення прикметника з іменником, тобто за схемою **An + Sn** та перекладається прикметником *ризикована* та іменником в називному відмінку *анестезія*.

Проаналізувавши способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики, можна зробити висновок, що складені терміни утворюються за певними моделями, а саме **Sn1 + Sn2** (сполучення іменника з іменником), **An + Sn**, де **An** – прикметник в називному відмінку, а **Sn** – іменник в називному відмінку та **Participle II + Sn**, де **Participle II** – дієприкметник минулого часу, а **Sn** – іменник в називному відмінку (див. Табл. 3.1):

Таблиця 3.1. Способи перекладу ветеринарної лексики,
 утвореної за схемою Sn1 + Sn2

Терміни, що утворилися за схемою **Sn1 + Sn2** (29%) перекладаються такими способами: складним терміном, де український відповідник **Sn2** виступає у формі родового відмінку постпозитивним означенням до відповідника **Sn1** (12%); складним терміном, де відповідником **Sn1** виступає

прикметник (7%); складним терміном, де український відповідник іменника Sn1, трансформується в прийменниково-іменникове словосполучення (6%); складним терміном, де Sn1 трансформується в підрядне означальне речення (4%). Кількість складених термінів в дослідженні становить 51%, кількість термінів, що перекладаються за моделлю **Sn1 + Sn2** становить 29%.

Лексичні одиниці, що утворились за моделлю **An + Sn** відтворюються українською мовою прикметником та іменником у називних відмінках. Під час дослідження було встановлено, що кількість одиниць, які перекладені цим способом становить 17%.

Терміни, що утворилися за схемою **Participle II + Sn** перекладаються українською мовою прикметником та іменником. Кількість одиниць, які перекладені цим способом становить 5% (див. Табл. 3.2):

Таблиця 3.2. Способи відтворення складених лексичних одиниць українською мовою

Можна зробити висновок, що серед способів відтворення складених лексичних одиниць ветеринарної лексики найбільшу кількість становлять терміни, що утворилися за схемою **Sn1 + Sn2**. Другу позицію займають лексичні одиниці, що утворилися за моделлю **An + Sn**, а найменшу кількість становлять терміни, що утворилися за схемою **Participle II + Sn**.

3.2 Застосування перекладацьких трансформації для збереження прагматичних функцій ветеринарної лексики у перекладі текстів ветеринарного дискурсу

Трансформації є невід'ємною частиною перекладацької діяльності. За С. Є. Максимовим, переклад полягає у тому, що перекладач має відтворити надану інформацію так повно, наскільки можливо. Але цього можна досягнути, лише застосувавши певні структурні або семантичні зміни. Ці зміни, які є наслідком лексичних та граматичних розбіжностей в мовах, називаються трансформаціями в перекладі [20: 157]. О. Л. Семенов визначає трансформацію як “міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення) [23: 99].

В цьому дослідженні лексичні одиниці, що належать до ветеринарного дискурсу будуть розподілятися за класифікацією перекладацьких трансформацій, яка розроблена відомим українським перекладознавцем С. Є. Максимовим. Трансформації поділяються на **лексичні трансформації, граматичні трансформації та лексико-граматичні трансформації.**

При лексичних перекладацьких трансформаціях відбувається заміна окремих лексичних одиниць мови-джерела такими лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словарними еквівалентами, але саме вони забезпечують адекватне розуміння перекладу. До **лексичних трансформацій** належать **практичне транскрибування, транслітерація, змішане транскодування, адаптивне транскодування, калькування, генералізація, диференціація, конкретизація та модуляція.** **Граматичні трансформації** полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу та поділяються на **переміщення, тобто зміна порядку слів та словосполучень, граматичні заміни, додавання та упущення.** До останньої групи трансформацій входять **антонімічний переклад, повне перетворення та компенсація.**

3.2.1. Лексичні трансформації

1. Прийом **практичного транскрибування (транскрипція)** англійського слова полягає в передачі українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова (фонетична передача імені чи назви). Застосування цієї лексичної трансформації можна спостерігати в таких прикладах:

(1) *Today a Border Collie with life threatening injuries after being hit by a car* (ТАФ, ер. 1) – ‘Дивіться сьогодні: потрапивши під колеса, бордер-колі мало не загинув через численні переломи’.

В цьому випадку термін *Border Collie* відтворюється українською мовою шляхом транскрибування, адже під час перекладу передається фонетичне звучання слова, що належить до мови ориганілу.

2. **Транслітерація** – це перекладацький прийом, під час якого слово вихідної мови передається по літерах. Використання цієї трансформації під час перекладу ветеринарної лексики можна спостерігати в таких прикладах:

(8) *We use some antibiotics, we use some bronchodialators, vitamins, but we also use some holistic medicine so these are some acupunctur patches* (ТАФ, ер. 2) – ‘Використовуємо антибіотики, бронхолітичні засоби, вітамін, а крім того – альтернативні медичні засоби, зокрема, акупунктурний пластир’.

Лексична одиниця *vitamins* відтворюється українською мовою шляхом транслітерації, оскільки графічна форма слова вихідної мови повністю передається засобами абетки мови перекладу.

(19) *There's some antibiotic in here that's going to try and cure some of that bacteria that's causing the problem* (ТАФ, ер. 2) – ‘Антибіотики знищать бактерії, що спричиняють запалення’.

В цьому випадку термін *bacteria* перекладається як *бактерія*, що означає, що лексична одиниця мови оригіналу відтворюється мовою перекладу по літерах. Зміни спостерігаються лише в категорії числа іменника, адже слово в мові оригіналу подається в однині, а в мові перекладу – в множині.

(20) *There's a lot of conditions, like something called ehrlichia. Now this is a disease carried by ticks* (ТАФ, ep. 2) – ‘Собаки страждають від різних хвороб. Наприклад, ерліхія – хвороба, яку переносять кліщі’.

Слово *ehrlichia* також відтворюється українською мовою за допомогою транслітерації, оскільки слово вихідної мови передається по літерах.

(25) *Iodine solution, used at the right concentrations, is a powerful antiseptic and it had to be squirted right up into the cavity* (LVGA, ep. 3) – ‘Розчин йоду в правильній концентрації – потужний антисептик. Його треба заливати просто в отвір’.

Під час перекладу лексичної одиниці *antiseptic* було застосовано перекладацький прийом транслітерація, тому що в мові перекладу графічна форма терміна відтворюється засобами абетки української мови.

(27) *Of course, cat may still have a virus, a cat's leukemia or a cat's immune deficiency* (LVGA, ep. 3) – ‘Звичайно, у kota ще може бути вірус, котяча лейкемія або котячий імунодефіцит’.

(43) *Ketamine can be an unpredictable drug with some animals reacting adversely to its effects* – ‘Кетамін – дуже непередбачуваний препарат. Деякі тварини погано на нього реагують’.

В цьому випадку термін англійської мови *ketamine* перекладається як *кетамін*. Це означає, що відбулась передача слова, яке записане графічною системою англійської мови, засобами графічної системи української мови. У слові *ketamine* “німе” е не транслітерується.

3. **Адаптивне транскодування** є найпоширенішим способом перекладу. Це можна пояснити розбіжністю у фонетичній та граматичній структурах

мов: англійська – переважно аналітична, українська – переважно синтетична. Тому, у деяких випадках переклад адаптується до фонетичної, а в інших – до граматичної структури української мови. Застосування цієї лексичної трансформації можна спостерігати в таких прикладах:

(2) *Always a concern when there is a fracture caused by road trauma is whether it's an open fracture, which could be a path for infection* (TAF, ep. 1) – ‘У таких випадках – коли тварин збивають автомобілі, а надто коли у них відкриті переломи – може виникнути інфекція’.

Термін *infection* відтворюється українською мовою шляхом застосування адаптивного транскодування і перекладається як *інфекція*. В цьому випадку частина іменника *infection* адаптується до граматичної структури мови перекладу, оскільки до суфікса *-tion* додається закінчення: *infection* – *інфекція*.

(7) *Endometritis is inflammation of the inner lining of the uterus* (TAF, ep. 2) – ‘Ендометрит – це запалення внутрішньої оболонки матки’.

Під час перекладу лексичної одиниці *endometritis* було використано прийом адаптивного транскодування. Оскільки цей термін греко-латинського походження в англійській мові має більш складну структуру, ніж в українській, грецький суфікс *-is* вилучається в мові перекладу (*endometritis* – *ендометрит*).

(8) *We use some antibiotics, we use some bronchodialators, vitamins, but we also use some holistic medicine so these are some acupuncture patches* (TAF, ep. 2) – ‘Використовуємо антибіотики, бронхолітичні засоби, вітаміни, а крім того – альтернативні медичні засоби, зокрема, акупунктурний пластир’.

В цьому випадку розглядається спосіб перекладу частини складеного терміна *acupuncture patches*. Іменник *acupuncture* відтворюється українською мовою шляхом адаптивного транскодування та перетворюється в прикметник

акупунктурний завдяки додаванню суфікса *-н* та закінчення *-ий*, що є особливістю морфологічної структури українських прикметників.

(9) *For many people in Central America, breeding and trading in horses is still a vital source of income. But the castration of stallions is a process blighted by archaic methods* (ТАФ, ep. 2) – ‘У Центральній Америці багато хто досі заробляє на торгівлі конями, але методи кастрації жеребців, що здебільшого використовуються, безнадійно застаріли’.

Лексична одиниця *castration* перекладається українською мовою шляхом застосування адаптивного транскодування. В цьому випадку частина іменника *castration* адаптується до граматичної структури мови перекладу, оскільки до суфікса *-tion* додається закінчення: *castration* – *кастрація*.

(11) *This use is extremely limited, since bacitracin is nephrotoxic and the concentration of bacitracin in the blood must be followed closely* (ТАФ, ep. 2) – ‘Використання цього препарату вкрай обмежене, оскільки бацитрацин *нефротоксичний* і слід уважно стежити за концентрацією бацитрацину в крові’.

Під час перекладу терміна *nephrotoxic* було застосовано прийом адаптивного транскодування. Суфіксальний прикметник англійської мови *nephrotoxic* перетворюється в суфіксальний прикметник української мови *нефротоксичний* з додаванням суфікса *-н* та закінченням *-ий*. Слово адаптоване до граматичної структури мови перекладу.

(64) *Chronic pancreatitis is a progressive disease that leads to a breakdown of the organ's structure and function* (LVGA, ep. 7) – ‘Хронічний панкреатит - прогресуюче захворювання, яке призводить до порушення структури та функції органу’.

Лексична одиниця *pancreatitis* відтворюється українською мовою шляхом адаптивного граматичного транскодування. Оскільки цей термін греко-латинського походження в англійській мові має більш складну

структуру, ніж в українській, грецький суфікс *-is* вилучається в мові перекладу (*pancreatitis* – *панкреатит*).

(76) *The problem is a drug called Dicluphenac and it's an anti inflammatory drug that's given to livestock to treat swollen joints or pain or inflammation* (LVGA, ep. 8) – ‘Усе через диклофенак – протизапальний засіб, який дають худобі, щоб лікувати набряклі суглоби, запалення тощо’.

Термін *dicluphenac* перекладається українською мовою шляхом адаптивного фонетичного транскодування. У цьому випадку за основу перекладу взято транслітерування.

я та відбувається заміна одної фонемі і відповідної графемі на іншу: *dicluphenac* – диклофенак.

(79) *Zoology is the branch of biology that studies the animal kingdom* (LVGA, ep. 8) – ‘Зоологія - це розділ біології, що вивчає тварин та їхні взаємозв'язки з довкіллям’.

Під час перекладу терміна *zoology* було використано прийом адаптивного граматичного транс кодування та відбулася трансформація англійського суфікса *-y* в український суфікс *-і* та додалося закінчення *-я*: *zoology* – зоологія.

4. Прийом диференціації значень є такою перекладацькою трансформацією, внаслідок якої відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і що підібрано із врахуванням контекстуального значення слова, яке перекладається, його контексту вживання та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу. Виникнення цієї трансформації спричинене тим фактом, що багато англійських слів, що мають широке значення, не мають прямого відповідника в українській мові. Застосування цієї трансформації можна спостерігати в таких прикладах:

(18) *The incision was in a slightly different place, and I had to use stitches and close the wound afterwards* (TAF, ep. 2) – ‘Тут я застосовував не таку

процедуру, як не конфермі Хуліана. Я зробив надріз в іншому місці, а потім зашив рану'.

В цьому випадку словосполучення *close the wound* дослівно перекладається українською мовою як *закрити рану*. Для того, щоб зберегти контекстуальне значення слова, його контекст вживання та мовленнєві норми було застосовано прийом диференціації значень, тому в мові перекладу термін *close the wound* звучить як *зашити рану*.

(22) *I'm going to resect all of this here, I'm going to do a great big wedge, remove all that tissue that's been inflamed and infected for nine months* (LVGA, ep. 3) – 'Мені доведеться все це відрізати. Я виріжу усю уражену тканину, яка вже дев'ять місяців запалена'.

Діслово *resect* має різні еквіваленти в мові перекладу такі, як *видаляти*, *вилучати*, проте в цьому контексті найбільш влучним є слово *відрізати*, оскільки таким чином передається значення слова мови оригіналу. Тому був використаний прийом диференціації значень.

(25) *Iodine solution, used at the right concentrations, is a powerful antiseptic and it had to be squirted right up into the cavity* (LVGA, ep. 3) – 'Розчин йоду в правильній концентрації – потужний антисептик. Його треба заливати просто в отвір'.

Термін *cavity* може відтворюватись українською мовою як *порожнина*, *дірка*, *паща*. В цьому контексті найдоречнішим варіантом перекладу стане слово *отвір*.

5. Прийом конкретизації значень – заміна слова або словосполучення вихідного мови з більш широким предметно-логічним значенням словом або словосполученням мови перекладу з більш вузьким значенням. Використання цієї трансформації під час перекладу спостерігається в таких прикладах:

(1) *Today a Border Collie with life threatening injuries after being hit by a car* (ТАФ, ер. 1) – ‘Дивіться сьогодні: потрапивши під колеса, бордер-колі мало не загинув через численні переломи’.

В цьому випадку термін *injuries* має широке значення та може перекладатись українською мовою як *ушкодження, рана, шкода, травма*. В мові перекладу використовується слово з більш вузьким значенням *перелом* для того, щоб цілком передати значення лексичної одиниці.

(2) *We use some antibiotics, we use some bronchodilators, vitamins, but we also use some holistic medicine so these are some acupuncture patches* (ТАФ, ер. 2) – ‘Використовуємо антибіотики, бронхолітичні засоби, вітаміни, а крім того – альтернативні медичні засоби, зокрема, акупунктурний пластир’.

Слово *patches* має декілька значень серед яких *ганчірка, шматок, пов'язка*, тому в мові перекладу використовується слово з більш вузьким значенням *пластир* для того, щоб цілком передати значення терміна в українській мові.

(13) *When anteaters are frightened and in the wild, their size is quite a defense because they rear up on their back legs and swipe out with these claws* (ТАФ, ер. 2) – ‘Якщо мурахоїди налякані, щоб захистити свої гострі пазурі, вони ходять, спираючись на суглоби пальців’.

В цьому випадку термін *claws* відтворюється українською мовою шляхом застосування прийому конкретизації, оскільки в мові оригіналу слово має широке значення, а під час перекладу була обрана одиниця *суглоби пальців*, що має вужче значення.

(19) *There's some antibiotic in here that's going to try and cure some of that bacteria that's causing the problem* (ТАФ, ер. 2) – ‘Антибіотики знищать бактерії, що спричиняють запалення’.

Слово *problem* має широке значення в мові оригіналу, тому аби передати максимально точне значення під час перекладу, було обрано слово з вужчим значенням *запалення*.

Проаналізувавши способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики, можна зробити висновок, що застосування лексичних трансформацій є поширеним способом перекладу. Лексичні трансформації поділяються на практичне транскрибування, транслітерацію, адаптивне транскодування, прийом диференціації значень та прийом конкретизації значень. (див. Табл. 3.3):

Таблиця 3.3. Лексичні трансформації, що застосовуються під час перекладу ветеринарної лексики

Отже, у відсотковому співвідношенні загальна кількість лексичних трансформацій становить 22,4%. Найбільшу частку становить переклад одиниць шляхом адаптивного транскодування (10,3%). Другу позицію займає транслітерація – 6,6%. Меншу частку становлять прийом конкретизації значень (3%) та прийом диференціації значень (2,5%). Найменшу кількість становить прийом практичного транскрибування. Під час аналізу було зафіксовано один приклад, що становить 0,6%.

3.2.2. Граматичні трансформації

1. **Прийом переміщення** – це перекладацька трансформація, мета якої полягає в зміні порядку слів у фразах та реченнях, що спричинене структурними відмінностями у вираженні теми та реми в різних мовах. Застосування цієї трансформації під час перекладу спостерігається в таких прикладах:

(20) *There's a lot of conditions, like something called ehrlichia. Now this is a disease carried by ticks* (ТАФ, ep. 2) – ‘Собаки страждають від різних хвороб. Наприклад, ерліхія – хвороба, яку переносять кліщі’.

В цьому випадку під час перекладу терміна *ehrlichia* українською мовою використовується трансформація переміщення, оскільки спостерігається зміна порядку слова в мові-оригіналу та мові-перекладу.

(28) *So that's a TVT. He's got a tumor at the end of his penis, yeah, another problem* (LVGA, ep. 3) – ‘Це трансмісивна венерична пухлина. У нього на кінчику пеніса величезна пухлина. Ще одна проблема’.

Термін *tumor* відтворюється українською мовою шляхом застосування прийому переміщення. В англійській мові на відміну від української порядок слів є чітко визначеним, тому підмет в мові-оригіналу повинен стояти на першому місці, а в мові-перекладу порядок цього члена речення вільний.

(35) *This is where all the main vessels are in the back of the leg, just here* (LVGA, ep. 3) – ‘Тут, у задній частині ноги, розташовані усі головні судини’.

Під час перекладу словосполучення *main vessels* було використано прийом переміщення. Це явище спричинене граматичними відмінностями української та англійської мов.

(46) *She's got these horrible sores which the flies are obviously bothering* (LVGA, ep. 5) – ‘У собаки подразнення на шкірі: певно, їй надокучають блохи’.

Для того, аби адаптувати речення до української мови та зробити його легким для сприйняття читачеві, під час аналізу перекладу спостерігається прийом переміщення, оскільки слово *flies* в англійській мові знаходиться всередині речення, а в українській – вкінці.

(50) *All that remained was to make sure there were no more fragments of bone left in the wound* (LVGA, ep. 5) – ‘Потім потрібно було переконатися, що у рані не залишилося уламків кісток’.

В цьому реченні слово *wound* виступає в обох мовах в ролі обставини. Проте в мові-оригіналу порядок другорядних членів речення сталий, а в мові-перекладу – вільний, тому під час перекладу було використано прийом переміщення.

2. Прийом додавання припускають використання в перекладі додаткових слів, що не мають відповідностей в оригіналі. Використання цієї перекладацької трансформації під час перекладу лексичних одиниць спостерігається в таких прикладах:

(9) *For many people in Central America, breeding and trading in horses is still a vital source of income. But the castration of stallions is a process blighted by archaic methods* (TAF, ep. 2) – ‘У Центральній Америці багато хто досі заробляє на торгівлі конями, але методи кастрації жеребців, що здебільшого використовуються, безнадійно застаріли’.

Під час перекладу словосполучення використовується прийом додавання, оскільки в мові-перекладу можна спостерігати додаткові слова, які не трапляються в оригіналі. Цей прийом застосовується для компенсації семантичних втрат в мові-оригіналу. Також в цьому реченні спостерігається прийом переміщення тому, що мовний елемент *methods* змінив своє розташування в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу.

(54) *Apart from running the Lilongwe Wildlife Centre, Lee and Richard also take care of the Lilongwe SPCA: the only animal charity in the city* (LVGA, ep. 6) – ‘Лі та Річард керують не лише Центром захисту дикої природи а й Спілкою,

яка веде боротьбу з жорстоким поводженням з тваринами у Лілонгве – єдиною благодійною організацією у місті, яка займається тваринами’.

В цьому випадку термін *animal charity* перекладається українською мовою як *благодійна організація, яка займається тваринами*. Прийом додавання використовується для інформування цільової аудиторії та компенсації семантичних втрат в мові-оригіналу.

(65) *It's a big challenge to run an animal welfare charity in a developing country like Nepal because people come first* (LVGA, ep. 7) – ‘Керувати благодійною організацією з допомоги тваринам у такій країні, як Непал, дуже важко, тому що здебільшого вважається, що спершу слід допомогти людям, які живуть у злиднях’.

Словосполучення *animal welfare charity* відтворюється українською мовою шляхом застосування прийому додавання, оскільки в мові-перекладу можна спостерігати додаткові слова, які не трапляються в оригіналі. Цей прийом застосовується для компенсації семантичних втрат в мові-оригіналу та пояснення значення терміну цільовій аудиторії.

3. Прийом упушення – це перекладацька трансформація протилежна прийому додавання, метою якої є уникнення інформації, що повторюється.

(45) *First we examined the body for superficial wounds and injuries* (LVGA, ep. 5) – ‘Спершу ми перевірили, чи немає серйозних поранень на тілі леопарда’.

Під час перекладу словосполучення *wounds and injuries* було використано прийом упушення, оскільки характерною особливістю англійської мови є використання парних синонімів – паралельно вживаних слів, однакових або близьких за значенням. На відміну від англійської мови українській мові це не властиво, тому у таких випадках при перекладі необхідно вдаватися до вилучень.

(63) *Cleaning the wounds and injecting painkiller would only be a temporary fix for this mule* (LVGA, ep. 7) – ‘Однак очищення ран та знеболення – це лише тимчасове вирішення проблеми’.

Словополучення *inject painkiller* відтворюється українською мовою як *знеболення*, тому слід зауважити, що в цьому випадку застосовується прийом упущення для уникнення інформації, що повторюється.

4. **Прийом заміни** найбільш поширений і різноманітний вид перекладацької трансформації. В процесі перекладу заміні можуть піддаватися як граматичні одиниці – форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичного зв'язку та ін. – так і лексичні, у зв'язку з чим можна говорити про граматичні і лексичні заміни.

(21) *We need platelets in our blood to enable our blood to clot if we cut ourselves* (TAF, ep. 2) – ‘Якщо ми поранимось для згортання крові потрібні тромбоцити’.

Термін *clot* відтворюється українською мовою шляхом застосування прийому заміни, оскільки в мові-оригіналу слово є дієсловом, а в мові-перекладу перетворюється в іменник *згортання*. В цьому випадку спостерігається заміна частин мови.

(42) *Those are actually little bits of bone that have got into the joint itself and that's going to be restricting it's movement and be chronically painful* (LVGA, ep. 4) – ‘Шматки кістки, що потрапили у суглоб, обмежують рух і спричиняють хронічний біль’.

В цьому випадку термін *painful* є прикметником в мові-оригіналу, а в мові-перекладу – іменником *біль*, тому можна спостерігати заміну частин мови.

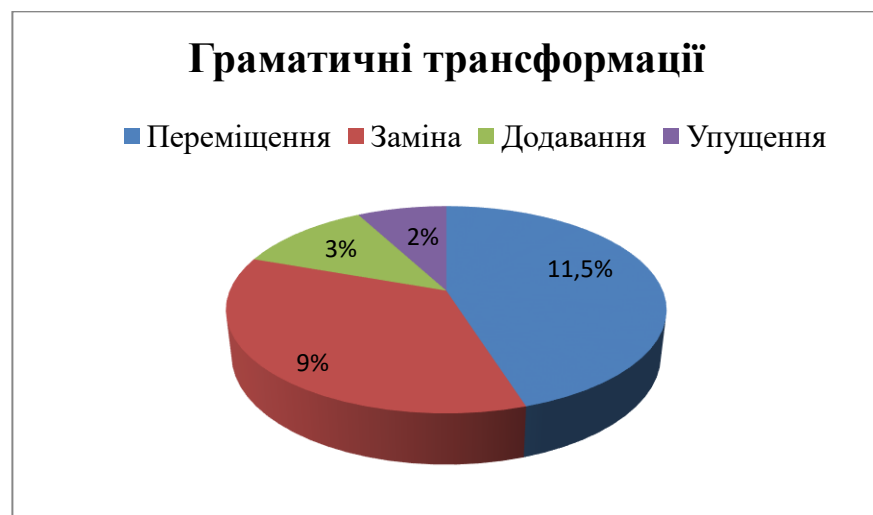
(73) *These types of cancers are spread when dogs mate so it was key to spay her to control the disease amongst the local dog population* (LVGA, ep. 8) – ‘Такі онкологічні захворювання поширюються, коли собаки спаровуються, тому

головним завданням була стерилізація цієї тварини, аби контролювати захворювання серед місцевої популяції собак’.

Термін *srau* відтворюється українською мовою шляхом застосування перекладацького прийому заміни частин мови, оскільки в мові-оригіналу слово є дієсловом, а в мові-перекладу – іменником.

Проаналізувавши використання граматичних трансформацій під час перекладу одиниць ветеринарної лексики, слід зауважити, що в дослідженні було виявлено чотири види граматичних трансформацій: прийом переміщення, прийом заміни, прийом додавання та прийом упущення (див. Табл. 3.4):

Таблиця 3.4. Граматичні трансформації під час перекладу ветеринарної лексики

Отже, загальна кількість граматичних трансформації серед обраних лексичних одиниць становить 25,5%. У відсотковому співвідношенні найбільшу частку становить прийом переміщення (11,5%). Другу позицію займає прийом заміни – 9%. Меншу частку становлять прийом додавання (3%) та прийом упущення (2%).

3.2.3. Лексико-граматичні трансформації

1. **Прийом антонімічного перекладу** полягає у передачі поняття протилежним, часто із запереченням, тобто антонімом українського відповідника даного слова. Застосування цієї трансформації під час перекладу лексичних одиниць можна спостерігати в прикладі:

(4) *It's very important to maintain very good blood pressure неduring the surgery so we've got a line running into his artery to measure his blood pressure, and we try to maintain that, so that reduces the chance to get hypoxic and die during the surgery (TAF, ep. 1) – ‘Тому кров'яний тиск необхідно підтримувати на високому рівні протягом усієї операції. Це допомагає запобігти гіпоксії м'язів та уникнути летального кінця’.*

Словосполучення *get hypoxic* перекладається як *запобігти гіпоксії м'язів*, отже в цьому випадку застосовується прийом антонімічного перекладу.

2. **Прийом цілісного перетворення** є певним різновидом смислового розвитку. Перетворюється внутрішня форма будь-якого відрізка мовного ланцюга – від окремого слова, переважно складного, до синтагми, а іноді і цілого речення.

(34) *There is nothing that we can do for her other than make the hardest decision, and we've got to put her to sleep (LVGA, ep. 3) – ‘На жаль, ми нічим не можемо допомогти. Тому доведеться прийняти найважче рішення – евтаназія’.*

В цьому випадку слід зауважити, що під час перекладу словосполучення *put her to sleep* було використано прийом цілісного перетворення здійснене образною заміною. Ідіоматичний вираз буде незрозумілим українському читачеві, тому потрібно вдатись до трансформації та відтворити словосполучення як *евтаназія*.

(62) *If you wouldn't mind, we need to get rid of all this pus and freshen it up* (LVGA, ep. 7) – ‘Якщо ти не проти, ми очистимо рану і приберемо увесь цей гній’.

Ідіоматичний вираз *get rid of all this pus* відтворюється українською мовою шляхом застосування перекладацького прийому цілісного перетворення, оскільки в мові-перекладу спостерігається перетворення внутрішньої форми синтагми.

Отже, можна зробити висновок, що під час дослідження було виявлено два типи лексико-граматичних трансформацій: прийом цілісного перетворення та прийом антонімічного перекладу (див. Табл. 3. 5):

Таблиця 3.5. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу ветеринарної лексики

Варто зазначити, що у відсотковому співвідношенні загальна кількість лексико-граматичних трансформацій серед одиниць ветеринарної лексики становить 3,6%, серед яких прийом цілісного перетворення займає 2,4%, а прийом антонімічного перекладу – 1,2%.

Висновки до розділу 3

Проаналізувавши способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики у перекладах текстів ветеринарного дискурсу, було встановлено, що складені терміни утворюються за певними моделями, а саме **Sn1 + Sn2**, **An + Sn**, де **An** – прикметник в називному відмінку, а **Sn** – іменник в називному відмінку та **Participle II + Sn**, де **Participle II** – дієприкметник минулого часу, а **Sn** – іменник в називному відмінку.

Терміни, що утворилися за схемою **Sn1 + Sn2** перекладаються такими способами: складним терміном, де український відповідник **Sn2** виступає у формі родового відмінку постпозитивним означенням до відповідника **Sn1** (12%); складним терміном, де відповідником **Sn1** виступає прикметник (7%); складним терміном, де український відповідник іменника **Sn1**, трансформується в прийменниково-іменникове словосполучення (6%); складним терміном, де **Sn1** трансформується в підрядне означальне речення (4%). Загальна кількість складених термінів в дослідженні становить 51%, а кількість термінів, що перекладаються за моделлю **Sn1 + Sn2** становить 29%.

Лексичні одиниці, що утворилися за моделлю **An + Sn** відтворюються українською мовою прикметником та іменником у називних відмінках. Під час дослідження було встановлено, що кількість одиниць, які перекладені цих способом становить 17%.

Терміни, що утворилися за схемою **Participle II + Sn** перекладаються українською мовою прикметником та іменником. Кількість одиниць, які перекладені цих способом становить 5%.

Під час дослідження було встановлено, що при перекладі ветеринарної лексики застосовуються перекладацькі трансформації, які поділяються на лексичні трансформації, граматичні трансформації та лексико-граматичні трансформації.

Варто зауважити, що при перекладі лексичних одиниць ветеринарного дискурсу застосування граматичних трансформацій є найпоширенішим. Це пов'язано з розбіжностями граматичних форм української та англійської мов. В дослідженні було виявлено чотири види граматичних трансформацій: **прийом переміщення, прийом заміни, прийом додавання та прийом упущення.**

Загальна кількість граматичних трансформації серед обраних лексичних одиниць становить 25,5%. У відсотковому співвідношенні найбільшу частку становить прийом переміщення (11,5%). Другу позицію займає прийом заміни – 9%. Меншу частку становлять прийом додавання (3%) та прийом упущення (2%).

Використання лексичних трансформацій є типовим способом перекладу одиниць ветеринарної лексики, оскільки значна кількість термінів має грецьке або латинське походження. Лексичні трансформації поділяються на **практичне транскрибування, транслітерацію, адаптивне транскодування, прийом диференціації значень та прийом конкретизації значень.**

У відсотковому співвідношенні загальна кількість лексичних трансформацій становить 22,4%. Найбільшу частку становить переклад одиниць шляхом адаптивного транскодування (10,3%). Другу позицію займає транслітерація – 6,6%. Меншу частку становлять прийом конкретизації значень (3%) та прийом диференціації значень (2,5%). Найменшу кількість становить прийом практичного транскрибування (0,6%).

Загальна кількість лексико-граматичних трансформацій серед одиниць ветеринарної лексики становить 3,6%, серед яких **прийом цілісного перетворення** займає 2,4%, а **прийом антонімічного перекладу** – 1,2%.

ВИСНОВКИ

Ветеринарна лексика відноситься до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови, що викликано, насамперед, стрімким розвитком ветеринарної медицини та міжнародною науковою інтеграцією в цій галузі знань. Особливості ветеринарної лексики є об'єктом дослідження багатьох вчених.

В ході роботи з теоретичними джерелами, ми підсумували, що переклад ветеринарної лексики представляє собою складний процес, який вимагає від перекладача широкої обізнаності та високого рівня компетенції. Перекладач має застосовувати велику кількість трансформацій для того, щоб представити текст перекладу еквівалентним тексту оригіналу.

Варто зауважити, що ветеринарний дискурс – це дискурс науки, що займається профілактикою, діагностикою та лікуванням тварин. Виникнувши в давнину в багатьох країнах (4-е тисячоліття до н. е.), з падінням Римської імперії ветеринарія як галузь знання на багато століть зникла, як зник і сам клас ветеринарів. На початку 20-го століття стало можливим говорити про ветеринарію як про повноправну науку, хоча ще багато десятиліть ветеринарія інституційно була розчинена в медицині, зоотехнії та сільському господарстві.

Ветеринарія є медичною наукою: вона об'єднує нормальну та патологічну анатомію, гістологію, мікробіологію, фізіологію, вірусологію, клінічну діагностику, терапії, фармакологію, акушерство та ін.

Проведений нами словотворчий аналіз англійської ветеринарної лексики свідчить про те, що однослівні клінічні терміни є **прості, складені та складні**. У відсотковому співвідношенні частка простих одиниць ветеринарної лексики становить 36%. Найбільшою групою є складені слова (51%), а найменшу частку становлять складні слова (13%).

Прості терміни у свою чергу поділяються на дві групи: **терміни грецького походження**, тобто лексеми, які зберегли свою автентичну форму та **терміни латинського походження**. Найпоширенішими грецькими префіксами у творенні клінічних ветеринарних термінів є: *a-/an-/не*, *без* (заперечення, позбавлення, відсутність); *dys-*/розлад функції; *anti-* /проти; *endo-*/всередині; *hyper-*/надто; *em-*)/в, всередині. Латинські префікси менш активні у творенні клінічних ветеринарних термінів: *de-*/погіршення; *in-* (*im*)/заперечення; *con-*/поєднання, сумісна дія.

Серед простих ветеринарних термінів було виділено похідні, які утворюються **шляхом афіксації**:

- 1) **префікса і кореня**: *an+aemia*/недокрів'я; *hyper+ergia*/підвищена реактивність організму;
- 2) **кореня і суфікса**: *dermatitis*/запалення шкіри; *lip-oma*/жирова пухлина; *arthrosis*/хронічне захворювання суглобів;
- 3) **префікса, кореня і суфікса**: *endo-metr-itis*/запалення слизової оболонки матки.

Велика кількість простих лексичних одиниць утворюється за допомогою префіксального словотворення (19%), менша частка термінів належить суфіксальному способу словотворення (11%) та незначна кількість слів утворюється за допомогою сполучення префікса, суфікса і кореня (6%).

Двослівні та багатослівні клінічні терміни утворюються за схемами S_n+S_g та S_n+A_n , де S_n – іменник у називному відмінку; S_g – іменник у родовому відмінку; A_n – прикметник у називному відмінку; A_g – прикметник у родовому відмінку.

У відсотковому співвідношенні найбільшу частку серед способів словотворення складених лексичних одиниць ветеринарного дискурсу становить спосіб утворення за схемою S_n+A_n (25%), другу позицію займає спосіб утворення за схемою S_n+S_g (21%). Під час дослідження були зафіксовані терміни, що утворилися за схемами $A_g + S_g + S_n$ та $A_n + S_n + S_n$.

У відсотках кількість одиниць, що утворилися за допомогою вказаних способів становить 5%.

Складні однослівні терміни можуть утворюються шляхом сполучення двох або кількох коренів (основ) слів грецького, рідше грецького і латинського походження. Кінцеві терміноелементи приєднуються до основи попереднього іменника сполучним голосним *-o*, який звичайно випадає, якщо кінцевий терміноелемент починається з голосного. Від прикметників з основою на *-u* складні терміни утворюються без сполучного голосного.

Результати лексико-семантичного аналізу лексичних одиниць ветеринарного дискурсу свідчать, що обрані терміни ветеринарної лексики розподіляються за шістьма тематичними групами: 1) лексика, що позначає **назви та види тварин**; 2) лексика, що позначає **назви ліків та різних видів допомоги хворим тваринам**; 3) лексика на позначення **приладів, інструментів та матеріалів, що використовується для лікування тварин**; 4) лексика, що називає **ознаки та симптоми хвороб, діагнози у хворих тварин**; 5) лексика на позначення **видів захворювань тварин**; 6) лексика, що називає **органи тварин та системи організму**.

Під час аналізу було встановлено, що найчисельнішими групами є лексика, що позначає **назви ліків** (25%) та лексика, що називає **органи тварин** (25%). Кількість термінів, що належать до третьої групи становить 17%. Менш чисельними є група одиниць, що називають **ознаки та симптоми хвороб** – 15% та група, що позначає **назви та види тварин** – 10%. Найменшою тематичною групою є лексика на позначення **видів захворювань тварин** (8%).

Проаналізувавши способи відтворення українською мовою ветеринарної лексики, можна зробити висновок, що складені терміни утворюються за певними моделями, а саме **$S_n1 + S_n2$** (сполучення іменника з іменником), **$A_n + S_n$** , де A_n – прикметник в називному відмінку, а S_n – іменник в

називному відмінку та **Participle II + Sn**, де **Participle II** – дієприкметник минулого часу, а **Sn** – іменник в називному відмінку.

Терміни, що утворилися за схемою **Sn1 + Sn2** (29%) перекладаються такими способами: складним терміном, де український відповідник Sn2 виступає у формі родового відмінку постпозитивним означенням до відповідника Sn1 (12%); складним терміном, де відповідником Sn1 виступає прикметник (7%); складним терміном, де український відповідник іменника Sn1, трансформується в прийменниково-іменникове словосполучення (6%); складним терміном, де Sn1 трансформується в підрядне означальне речення (4%). Кількість складених термінів в дослідженні становить 51%, кількість термінів, що перекладаються за моделлю **Sn1 + Sn2** становить 29%.

Лексичні одиниці, що утворилися за моделлю **An + Sn** відтворюються українською мовою прикметником та іменником у називних відмінках. Кількість одиниць, які перекладені цим способом становить 17%.

Терміни, що утворилися за схемою **Participle II + Sn** перекладаються українською мовою прикметником та іменником. Кількість одиниць, які перекладені цим способом становить 5%.

Варто зауважити, що при перекладі ветеринарної лексики застосовуються перекладацькі трансформації, які поділяються на **лексичні трансформації**, **граматичні трансформації** та **лексико-граматичні трансформації**.

При перекладі лексичних одиниць ветеринарного дискурсу застосування граматичних трансформацій є найпоширенішим. Загальна кількість граматичних трансформацій серед обраних лексичних одиниць становить 25,5%. У відсотковому співвідношенні найбільшу частку становить **прийом переміщення** (11,5%). Другу позицію займає **прийом заміни** – 9%. Меншу частку становлять **прийом додавання** (3%) та **прийом упущення** (2%).

Використання лексичних трансформацій є типовим способом перекладу одиниць ветеринарної лексики, оскільки значна кількість термінів має

грецьке або латинське походження. У відсотковому співвідношенні загальна кількість лексичних трансформацій становить 22,4%. Найбільшу частку становить переклад одиниць шляхом **адаптивного транскодування** (10,3%). Другу позицію займає **транслітерація** – 6,6%. Меншу частку становлять **прийом конкретизації значень** (3%) та **прийом диференціації значень** (2,5%). Найменшу кількість становить **прийом практичного транскрибування** (0,6%).

Загальна кількість лексико-граматичних трансформацій серед одиниць ветеринарної лексики становить 3,6%, серед яких **прийом цілісного перетворення** займає 2,4%, а **прийом антонімічного перекладу** – 1,2%.

Результати дослідження свідчать про те, що було розв'язано конкретні завдання кваліфікаційної роботи:

1. Встановлено особливості англійської ветеринарної лексики.
2. Виділено тематичні підгрупи у складі ветеринарної термінології. Запропоновано класифікацію англійських ветеринарних термінів з урахуванням структурних, семантичних та типологічних характеристик.
3. Здійснено аналіз походження ветеринарних термінів.
4. Розглянуто словотвірні та структурні особливості ветеринарних термінів.
5. Проведено аналіз ветеринарних термінів у лексико-семантичному аспекті.
6. Встановлено способи відтворення англійської ветеринарної термінології українською мовою.
7. Проведено аналіз лексичних одиниць у перекладацькому аспекті.

Отримані у кваліфікаційній роботі результати є певним внеском до загальної теорії перекладу та зіставного мовознавства, зокрема, зіставної граматики української та англійської мов. Детальне вивчення предмету дослідження та отримані результати можна використовувати у викладанні

практичного курсу перекладу у вищих навчальних закладах (розділ «Галузевий переклад»), а також як матеріал для навчально-методичних посібників з української мови при вивченні її майбутніми фахівцями з ветеринарії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К. Я. Терминологическая вариантность: теоретический и прикладной аспект. Вопросы языкознания: сб. науч. трудов. Москва: РАН, 1986. № 6. С. 38—49.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Наука, 1975. 240 с.
3. Бейлинсон Л. С. Функции институционального дискурса // Вестник ИГЛУ. 2009. №3 (7). С. 22—29.
4. Боцман А. В. Структурно-семантичні та прагматичні особливості фармацевтичних текстів (на матеріалі англomовних інструкцій до вживання лікарських препаратів). Дис. Київ, 2006. Автореферат. 20 с.
5. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
6. Вишнякова О. Д. Язык и концептуальное пространство (на материале современного английского языка). Москва: МАКС Пресс, 2002. 380 с.
7. Вострова С. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англomовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДу). Дис. Київ, 2003. 20 с.
8. Дейк ван Т. А. Стратегия понимания связного текста / Т. А. ванн Дейк, В. Кинч. Новое в зарубежной лингвистике. Москва: Прогресс, 1988. Вып. XXIII. С. 153—211.
9. Дмитрук М. В. Становлення української ветеринарної термінології / Вопросы стабилизации и повышения АПК Крыма в исследованиях молодых ученых: Научные труды Крымского сельскохозяйственного института. — Симферополь, 1997. С.125—128.

10. Зубова Л. Ю. К вопросу об особенностях и трудностях перевода английских медицинских сокращений. Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация», 2005. № 2. С. 121—125.
11. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
12. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: Моногр. Москва: Гнозис, 2004. 290 с.
13. Карасик В. И. Дискурс. Социальная психолінгвістика: Хрестоматія. Сост. К.Ф. Седов. Москва: Лабиринт, 2007. 336 с.
14. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность: Моногр. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 220 с.
15. Кибрик А. А. Паршин П. Б. Дискурс. Онлайн Энциклопедия “Кругосвет”. URL: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/DISK_UR_S.html.
16. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения. Київ: УМК ВО, 1989. 174 с.
17. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
18. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Навч. посіб Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
19. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность?: Моногр. Москва: Гнозис, 2003. С. 55—69.
20. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.
21. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва: Наука, 1980. 421—429 с.

22. Новикова О. Н. Состояние и задачи изучения ветеринарного дискурса. Современные проблемы науки и образования. 2014. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=14921>

23. Семёнов А. Л. Основные положения общей теории перевода. Москва: Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. 99 с.

24. Павлов И. Цитаты. URL: <https://blood5.ru/knowledge/ivan-pavlov-o-veterinariii-i-chelovechestve/>

25. Рожков Ю. Г. Ветеринарная терминология как объект лингвистического исследования. Наука через призму времени. 2018. URL: <http://www.naupri.ru/journal/1004>

26. Рожков Ю. Г. Термін та термінологія. Ветеринарна лексика. «Молодий вчений». 2016. № 12.1 (40). С. 371—386.

27. Самойлов Д. В. О переводе медицинского текста. URL: <http://www.practica.ru/Articles /medical.htm/>.

28. Семхун А. Проблема перевода медицинского термина на русский, французский и арабский языки. Оран, 2016. 138—139 с.

29. Соколов В. Д. Фармакология. Москва: Лань, 2013. 576 с.

30. Солнцев Е. М. Общие и частные проблемы перевода медицинских текстов. Вестник МГЛУ, 2010. №9. С. 131—141.

31. Яковлева С. А. Сокращения как лингвистическая особенность ветеринарных терминов (на материале английского языка). URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=17686002>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(LVGA 1) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 3. URL: <https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(LVGA 2) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 4. URL:
<https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(LVGA 3) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 5. URL:
<https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(LVGA 4) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 6. URL:
<https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(LVGA 5) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 7. URL:
<https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(LVGA 6) – Luke Campbell Veterinary Adventures, season 8. URL:
<https://www.realityblurred.com/realitytv/2018/08/fall-2018-reality-tv-schedule-and-guide/>

(TAF 1) – The Animal Files, season 3. URL:
https://www.theanimalfiles.com/birds/penguins/emperor_penguin.html

(TAF 2) – The Animal Files, season 4. URL:
https://www.theanimalfiles.com/birds/penguins/emperor_penguin.html

(TAF 3) – The Animal Files, season 7. URL:
https://www.theanimalfiles.com/birds/penguins/emperor_penguin.html

(TAF 4) – The Animal Files, season 8. URL:
https://www.theanimalfiles.com/birds/penguins/emperor_penguin.html

(TAF 5) – The Animal Files, season 9. URL:
https://www.theanimalfiles.com/birds/penguins/emperor_penguin.html

ДОДАТОК

Словотвірна та семантична специфіка ветеринарної лексики

й особливості її перекладу українською мовою

(на матеріалі англійськомовних науково-

популярних телепрограм)

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>Today a <u>Border Collie</u> with life threatening <u>injuries</u> after being hit by a car (TAF 1, ep.1).</i>	Дивіться сьогодні: потрапивши під колеса, <u>бордер-колі</u> мало не загинув через численні <u>переломи</u> . (переклад наш – Б. С.).
2.	<i>Always a concern when there is a fracture caused by road trauma is whether it's an <u>open fracture</u>, which could be a path for <u>infection</u> (TAF 1, ep.1).</i>	У таких випадках – коли тварин збивають автомобілі, а надто коли у них <u>відкриті переломи</u> – може виникнути <u>інфекція</u> .
3.	<i>The first step involves a small <u>incision</u> in the side of Lilly White's neck...then she'll be moved onto her back and a deep, more <u>invasive cut</u> will be made directly into her <u>throat</u> (TAF 1, ep.1).</i>	Спершу на шиї Лілі Уайт зроблять маленький <u>надріз</u> , потім її перевернуть на спину і зроблять <u>глибший надріз</u> , аби дістатися <u>горла</u> .
4.	<i>It's very important to maintain very good <u>blood pressure</u> during the <u>surgery</u> so we've got a line running into his artery to measure his blood pressure, and we try to maintain</i>	Тому <u>кров'яний тиск</u> необхідно підтримувати на високому рівні протягом усієї <u>операції</u> . Це допомагає запобігти <u>гіпоксії м'язів</u>

	<i>that, so that reduces the chance to get <u>hypoxic</u> and die during the surgery (TAF 2, ep.1).</i>	та уникнути летального кінця.
5.	<i>So to tell whether it's sleepy enough we check whether there is any <u>wing tone</u> or <u>leg tone</u> (TAF 2, ep.1).</i>	Ми перевіряємо, чи напружені м'язи крил або ніг, щоб дізнатися, чи спрацював анестетик.
6.	<i>So he's had his <u>anesthetic</u> and although that looked quite frantic it was very, very fast (TAF 2, ep.2).</i>	Я вколов йому <u>знеболювальне</u> . Тепер із ним усе буде гаразд.
7.	<i><u>Endometritis</u> is <u>inflammation</u> of the inner lining of the <u>uterus</u> (TAF 2, ep.2).</i>	<u>Ендометрит</u> - це <u>запалення</u> внутрішньої оболонки <u>матки</u> .
8.	<i>We use some <u>antibiotics</u>, we use some <u>bronchodialators</u>, <u>vitamins</u>, but we also use some holistic medicine so these are some <u>acupuncture patches</u> (TAF 2, ep.2).</i>	Використовуємо <u>антибіотики</u> , <u>бронхолітичні засоби</u> , <u>вітаміни</u> , а крім того – альтернативні медичні засоби, зокрема, <u>акупунктурний пластир</u> .
9.	<i>For many people in Central America, breeding and trading in horses is still a vital source of income. But the <u>castration</u> of <u>stallions</u> is a process blighted by archaic methods (TAF 2, ep.2).</i>	У Центральній Америці багато хто досі заробляє на торгівлі конями, але <u>методи кастрації жеребців</u> , що здебільшого використовуються, безнадійно застаріли.
10.	<i>Then what I'm doing is I'm pushing the <u>testicle</u> off the end of the needle and I'm putting the rest, local, just</i>	Дивися: я відштовхую <u>статеву залозу</u> і вколюю решту препарату просто у калитку.

	<i>into the sack (TAF 2, ep.2).</i>	
11.	<i>This use is extremely limited, since <u>bacitracin</u> is <u>nephrotoxic</u> and the concentration of bacitracin in the blood must be followed closely. (TAF 3, ep.2).</i>	Використання цього препарату вкрай обмежене, оскільки <u>бацитрацин</u> нефротоксичний і слід уважно стежити за концентрацією бацитрацину в крові.
12.	<i>We will release her when she is <u>sexually mature</u>, that's when we release these cats (TAF 3, ep.2).</i>	Ми випустимо кішку, коли вона досягне <u>статевої зрілості</u> .
13.	<i>When <u>anteaters</u> are frightened and in the wild, their size is quite a defense because they rear up on their back legs and swipe out with these <u>claws</u> (TAF 3, ep.2).</i>	Якщо <u>мурахоїди</u> налякані, щоб захистити свої гострі пазурі, вони ходять, спираючись на <u>суглоби пальців</u> .
14.	<i>This poor baby had been brought in <u>dehydrated</u>, <u>undernourished</u> and with a <u>lung infection</u> (TAF 3, ep.2).</i>	Дитинча мурахоїда потрапило до заповідника у дуже поганому стані: <u>зневоднене</u> , схудле і хворе на <u>інфекцію легень</u> .
15.	<i>I treated him with a mixture of <u>electrolytes</u>, <u>vitamins</u> and <u>antibiotics</u> (TAF 3, ep.2).</i>	Я вколов йому суміш <u>електролітів</u> , <u>вітамінів</u> та <u>антибіотиків</u> .
16.	<i>Maybe we have a <u>measles infection</u>. For this reason it's very important to check the <u>BT</u> [blood tests] in the pathology department (TAF 3, ep.2).</i>	Можливо, це <u>кір</u> , тому нам конче потрібно, щоб <u>кров проаналізували</u> у відділі патології.

17.	<i>I'm getting a <u>pooh sample</u>. We're going to use this to check for <u>worms</u> and <u>parasites</u> (TAF 3, ep.2).</i>	Мені потрібен <u>зразок калу</u> . Ми перевіримо його на наявність <u>глистів</u> та інших <u>паразитів</u> .
18.	<i>The <u>incision</u> was in a slightly different place, and I had to use <u>stitches</u> and <u>close the wound</u> afterwards (TAF 3, ep.2).</i>	Тут я застосовував не таку <u>процедуру</u> , як не конфермі Хуліана. Я зробив <u>надріз</u> в іншому місці, а потім <u>зашив рану</u> .
19.	<i>There's some <u>antibiotic</u> in here that's going to try and cure some of that <u>bacteria</u> that's causing the <u>problem</u> (TAF 3, ep.2).</i>	<u>Антибіотики</u> знищать <u>бактерії</u> , що спричиняють <u>запалення</u> .
20.	<i>There's a lot of conditions, like something called <u>ehrlichia</u>. Now this is a disease carried by ticks (TAF 4, ep.2).</i>	Собаки страждають від різних хвороб. Наприклад, <u>ерліхія</u> – хвороба, яку переносять кліщі.
21.	<i>We need <u>platelets</u> in our blood to enable our blood to <u>clot</u> if we cut ourselves (TAF 4, ep.2).</i>	Якщо ми поранимось для <u>згортання</u> крові потрібні <u>тромбоцити</u> .
22.	<i>I'm going to <u>resect</u> all of this here, I'm going to do a great big wedge, <u>remove</u> all that <u>tissue</u> that's been inflamed and <u>infected</u> for nine months (LVGA 3, ep.3).</i>	Мені доведеться все це <u>відрізати</u> . Я <u>виріжу</u> усю <u>уражену тканину</u> , яка вже дев'ять місяців запалена.
23.	<i>Under <u>anesthetic</u> I was able to <u>cut deep into the pad</u> in order to try to get underneath the active infection</i>	Під <u>анестезією</u> я <u>розрізав лапу</u> собаки та проникнув під рану, щоб <u>вирізати</u> усю тканину, яка не хотіла

	<i>and remove all the tissue that wasn't <u>healing</u> properly (LVGA 3, ep.3).</i>	<u>загоюватися</u> .
24.	<i>The <u>wound</u> itself has become a bit of an <u>ulcer</u> and it's a chronic ulcer that just won't heal (LVGA 3, ep.3).</i>	<u>Рана</u> вже майже як <u>виразка</u> – хронічна виразка, яка не загоюється.
25.	<i><u>Iodine solution</u>, used at the right concentrations, is a powerful <u>antiseptic</u> and it had to be squirted right up into the <u>cavity</u> (LVGA 3, ep.3).</i>	<u>Розчин йоду</u> в правильній концентрації – потужний <u>антисептик</u> . Його треба заливати просто в <u>отвір</u> .
26.	<i>The greatest danger from ticks is that they carry dangerous <u>infections</u>, which then <u>fall into the bloodstream</u> (LVGA 3, ep.3).</i>	Найбільша небезпека від кліщів у тому, що вони переносять жахливі <u>інфекції</u> , які потім <u>потрапляють у кров</u> .
27.	<i>Of course, cat may still have a <u>virus</u>, a <u>cat's leukemia</u> or a <u>cat's immune deficiency</u> (LVGA 3, ep.3).</i>	Звичайно, у kota ще може бути <u>вірус</u> , <u>котяча лейкемія</u> або <u>котячий імунодефіцит</u> .
28.	<i>So that's a <u>TVT</u>. He's got a <u>tumor</u> at the end of his penis, yeah, another problem (LVGA 3, ep.3).</i>	Це <u>трансмисивна венерична пухлина</u> . У нього на кінчику пеніса величезна <u>пухлина</u> . Ще одна проблема.
29.	<i><u>Vincristine</u> is a <u>cancer drug</u> that has been used in human medicine (LVGA 3, ep.3).</i>	<u>Вінкрістін</u> – <u>протираковий засіб</u> , який використовують і для людей.
30.	<i>I've been coming back every day</i>	Я приходив у притулок щодня

	<i>after the surgery, changing the <u>bandage</u>, making sure it's dry (LVGA 3, ep.3).</i>	після операції та <u>перебинтовував</u> його, аби <u>пов'язка</u> залишалася сухою.
31.	<i>His <u>neural system</u> is damaged (LVGA 4, ep.3).</i>	<u>Нервова система</u> пса травмована.
32.	<i>I've gone right to the <u>bone</u>, to get underneath everything and to give it the very best chance to heal (LVGA 4, ep.3).</i>	Я видалив усе до самої <u>кістки</u> , щоб не залишати інфікованої тканини та дати можливість якнайшвидше загоїтись.
33.	<i>She's got a <u>broken back</u>, she's got a mass <u>cancer</u> on her abdomen, and she's got an incredibly high <u>white blood cell level</u>, which tells us an <u>infection</u> is raging through her system (LVGA 4, ep.3).</i>	У собаки <u>перебитий хребет</u> , у животі <u>пухлина</u> , у крові паразити, а рівень <u>білих клітин крові</u> надвисокий – отже, в неї <u>інфекція</u> .
34.	<i>There is nothing that we can do for her other than make the hardest decision, and we've got to <u>put her to sleep</u> (LVGA 4, ep.3).</i>	На жаль, ми нічим не можемо допомогти. Тому доведеться прийняти найважче рішення – <u>евтаназія</u> .
35.	<i>This is where all the <u>main vessels</u> are in the back of the leg, just here (LVGA 4, ep.3).</i>	Тут, у задній частині ноги, розташовані усі <u>головні судини</u> .
36.	<i>The <u>wound</u> had got wet and dirty and he had chewed out some of the <u>stitches</u> (LVGA 4, ep.3).</i>	<u>Рана</u> забруднилася, а ще він відгриз декілька <u>швів</u> .
37.	<i>Thailand has many remote areas</i>	У Таїланді багато місць, де через

	<i>where a combination of poverty and isolation make it very hard for the <u>animals</u> there to receive any <u>veterinary attention</u> (LVGA 4, p.4).</i>	бідність та відірваність від світу <u>тварини</u> страждають без <u>ветеринарної допомоги</u> .
38.	<i>But after several attempts I managed it and <u>loaded</u> the little piglet up with <u>fluids, antibiotics</u> and <u>pain killers</u> (LVGA 5, ep.4).</i>	Зрештою мені вдалося, і я <u>накачав</u> порося <u>рідинами, антибіотиками</u> та <u>знеболювальними засобами</u> .
39.	<i>I had to <u>cut the spur</u> back a little further than ideal because it was growing back on itself and twisted (LVGA 5, ep.4).</i>	Мені довелося <u>розрізати шпору</u> трохи більше, ніж я думав – вона вросла та викривилася.
40.	<i>But his biggest achievement was the genius idea of fitting her with a <u>false leg</u> (LVGA 5, ep.4).</i>	Вони знайшли геніальний вихід – <u>протез</u> .
41.	<i>Whenever an animal is rescued, they have to spend a few weeks in <u>quarantine</u> (LVGA 5, ep.4).</i>	Врятовані тварини спершу залишаються на кілька тижнів у <u>карантині</u> .
42.	<i>Those are actually little bits of bone that have got into the <u>joint</u> itself and that's going to be restricting it's movement and be <u>chronically painful</u> (LVGA 5, ep.4).</i>	Шматки кістки, що потрапили у <u>суглоб</u> , обмежують рух і спричиняють <u>хронічний біль</u> .
43.	<i><u>Ketamine</u> can be an unpredictable <u>drug</u> with some animals reacting adversely to its</i>	<u>Кетамін</u> – дуже непередбачуваний <u>препарат</u> . Деякі тварини погано на нього реагують.

	<i>effects (LVGA 5, ep.4).</i>	
44.	<i>The depth of the <u>anesthesia</u> it induces is also hard to judge and it can cause <u>muscle spasms</u> (LVGA 5, ep.4).</i>	Крім того, важко спрогнозувати, наскільки <u>глибоку анестезію</u> він спричинить. Іноді, він викликає <u>спазми м'язів</u> .
45.	<i>First we <u>examined</u> the body for <u>superficial wounds</u> and <u>injuries</u> (LVGA 5, ep.5).</i>	Спершу ми <u>перевірили</u> , чи немає серйозних <u>поранень</u> на тілі леопарда.
46.	<i>She's got these horrible <u>sores</u> which the <u>flies</u> are obviously bothering (LVGA 6, ep.5).</i>	У собаки <u>подразнення</u> на шкірі: певно, їй надокучають <u>блохи</u> .
47.	<i>But because she is in such a bad way we've got to make sure whatever we use <u>supports her heart</u> and her <u>blood pressure</u> (LVGA 6, ep.5).</i>	Крім того, позаяк собака у дуже поганому стані, нам потрібно <u>підтримувати її серцебиття</u> і <u>кров'яний тиск</u> .
48.	<i>See this here, this is the <u>sciatic nerve</u> that runs all the way through and this is the nerve that will be hurting her loads (LVGA 6, ep.5).</i>	Бачиш, це <u>сідничний нерв</u> – це головний нерв у задній нозі, саме через нього їй так боляче.
49.	<i>I needed to be fast whilst ensuring the main <u>blood vessels</u> were tied off (LVGA 6, ep.5).</i>	Треба було працювати швидко, доки всі основні <u>кровоносні судини</u> були перев'язані.
50.	<i>All that remained was to make sure there were no more <u>fragments of bone</u> left in the</i>	Потім потрібно було переконатися, що у <u>рані</u> не залишилося <u>уламків кісток</u> .

	<u>wound</u> (LVGA 6, ep.5).	
51.	<i>And we've sorted out her <u>ears</u> here, which you can see these are all cleaned up and there is some <u>stuff</u> on there to repel flies from biting them, she's had some <u>antibiotics</u>, she's got great <u>pain relief</u> in her</i> (LVGA 6, ep.5).	А ще ми почистили їй <u>вуха</u> , змастили їх <u>засобом</u> , який відганятиме мух, вкололи їй <u>антибіотики</u> та <u>знеболювальне</u> .
52.	<i>So that <u>anaesthetic</u> is pretty similar to what you might use for a cat or a dog isn't it</i> (LVGA 6, ep.5).	Отже, для <u>знеболювання</u> мавп використовується майже такий самий препарат, як для котів чи собак.
53.	<i>Right here we have a <u>deep split</u> in the <u>mouth</u>, and you can see that that goes all the way back in, and that would be agony, wouldn't it, to eat.</i> (LVGA 3, ep.6).	Дуже <u>неприємне поранення</u> . Бачите, аж на всю <u>ротову порожнину</u> . Коту напевно дуже боляче їсти.
54.	<i>Apart from running the <u>Lilongwe Wildlife Centre</u>, Lee and Richard also take care of the <u>Lilongwe SPCA</u>: the only <u>animal charity</u> in the city</i> (LVGA 3, ep.6).	Лі та Річард керують не лише <u>Центром захисту дикої природи</u> а й <u>Спілкою</u> , яка веде боротьбу з <u>жорстоким поводженням з тваринами</u> у Лілонгве – єдиною <u>благодійною організацією</u> у місті, яка займається тваринами.
55.	<i>We're going to do as many <u>treatments</u>, <u>vaccinations</u> – we're going to <u>worm</u> them – <u>de-fleaments</u></i>	Ми <u>лікуватимемо</u> і <u>прищеплятимемо</u> тварин,

	<i>as possible (LVGA 3, ep.6).</i>	<u>виганятимемо глистів і бліх.</u>
56.	<i>Vaccinating and treating animals helps, but the key is to get the population under control, which means setting up a <u>neutering programme</u> to slow their <u>breeding</u> (LVGA 6, ep.6).</i>	Лікувати тварин і робити щеплення потрібно, але слід також тримати популяцію під контролем. Тому ми <u>стерилізуємо</u> тварин, щоб вони не так швидко <u>розмножувалися</u> .
57.	<i>As much as I love the work with dogs and cats, working with <u>livestock</u> and <u>large animals</u> is something I really enjoy (LVGA 6, ep.6).</i>	Я люблю працювати з собаками та котами, але лікувати <u>худобу</u> та інших <u>великих тварин</u> теж дуже цікаво.
58.	<i><u>Nasal discharge</u> <u>перестановка</u> is often a sign of a <u>respiratory infection</u> and I was worried there was <u>pneumonia</u> (LVGA 3, ep.6).</i>	<u>Виділення з носа</u> – поширений симптом <u>респіраторної інфекції</u> , наприклад, <u>пневмонії</u> .
59.	<i>Some <u>chicken lice</u> can affect people and it was really important to treat the <u>bird</u> <u>immediately</u> (LVGA 5, ep.7).</i>	<u>Курячі воші</u> іноді передаються людям, тому цю пташку треба було негайно вилікувати.
60.	<i>The idea behind giving the <u>donkey</u> a sandwich, which I know sounds absolutely mental, is because we're never going to be able to <u>pour powder</u> down its <u>throat</u>, and we haven't got any <u>liquid</u></i>	Я розумію, що годувати <u>віслюка</u> сандвічем – це ненормально, але ми б нізащо не змогли <u>засипати порошок</u> йому до <u>рота</u> , а <u>рідини</u> у нас немає.

	(LVGA 5, ep.7).	
61.	<i><u>Infected eye, ears, risky anesthesia, but she still survived</u></i> (LVGA, ep.7).	Інфіковане <u>око</u> , <u>вуха</u> , <u>ризикована анестезія</u> , але вона все одно вижила.
62.	<i><u>If you wouldn't mind, we need to get rid of all this pus and freshen it up</u></i> (LVGA 5, ep.7).	Якщо ти не проти, ми <u>очистимо рану</u> і <u>приберемо увесь цей гній</u> .
63.	<i><u>Cleaning the wounds and injecting painkiller would only be a temporary fix for this mule</u></i> (LVGA 3, ep.7).	Однак <u>очищення ран</u> та <u>знеболення</u> – це лише тимчасове вирішення проблеми.
64.	<i><u>Chronic pancreatitis is a progressive disease that leads to a breakdown of the organ's structure and function</u></i> (LVGA 2, ep.7).	Хронічний <u>панкреатит</u> - прогресуюче захворювання, яке призводить до порушення структури та функції органу.
65.	<i><u>It's a big challenge to run an animal welfare charity in a developing country like Nepal because people come first</u></i> (LVGA 2, ep.7).	Керувати <u>благодійною організацією з допомоги тваринам</u> у такій країні, як Непал, дуже важко, тому що здебільшого вважається, що спершу слід допомогти людям, які живуть у злиднях.
66.	<i><u>The locals from that area complained that some bleeding is coming from the vagina</u></i> (LVGA 2, ep.7).	Місцеві жителі поскаржилися, що у безпритульної собаки <u>кровоточить матка</u> .

67.	<i>She's got a <u>TVT</u>: a transmissible venereal tumour that's spread when dogs <u>mate</u> (LVGA 1, ep.7).</i>	Схоже, у неї <u>заразна венерична пухлина</u> , що передається, коли собаки <u>спаровуються</u> .
68.	<i>In response to a spate of indiscriminate poisoning campaigns by local authorities trying to curb the <u>street dog population</u> (LVGA 1, ep.7).</i>	Намагаючись зменшити <u>популяцію безхатніх собак</u> , місцева влада вирішила їх масово труїти.
69.	<i>Could you explain that all dogs have these <u>scent glands</u> in their bottom (LVGA 1, ep.8).</i>	Пояснить, що у всіх собак є <u>ароматичні залози</u> .
70.	<i><u>Antibiotics</u> would clear up the <u>infection</u> and I saviour days like this when I can treat animals who normally would have no access to <u>veterinary help</u> (LVGA 3, ep.8).</i>	<u>Антибіотики</u> допоможуть подолати <u>інфекцію</u> . Мені дуже подобається допомагати тваринам у місцях, де немає <u>ветеринарів</u> .
71.	<i>I needed to track down some of the <u>chemotherapy drug vincristine</u> to try and treat the street dog at the shelter with the nasty tumour (LVGA 3, ep.8).</i>	Проте мені ще потрібно було знайти <u>вінкрістин</u> – <u>хіміотерапевтичний препарат</u> для собаки з пухлиною.
72.	<i><u>Vincristine</u> is used in human cancer patients as well as animals (LVGA 4, ep.8).</i>	<u>Вінкрістином</u> лікують і людей, і тварин, хворих на рак.
73.	<i>These <u>types of cancers</u> are spread when dogs <u>mate</u> so it was key to</i>	Такі <u>онкологічні захворювання</u> поширюються, коли собаки

	<i>spay her to control the disease amongst the local dog population (LVGA 6, ep.8).</i>	спаровуються, тому головним завданням була <u>стерилізація</u> цієї тварини, аби контролювати захворювання серед місцевої популяції собак.
74.	<i>What we need to do now is we need to <u>measure</u> this, because we need to make sure that it is <u>regressing</u> (LVGA 1, ep.8).</i>	Тепер нам потрібно <u>виміряти</u> пухлину, щоб можна було перевірити, чи вона <u>зменшується</u> .
75.	<i>We've lost 99.9% of 3 species of <u>vultures</u> in the last 15 years (LVGA 1, ep.8).</i>	За останні 15 років ми втратили 99,9% популяції трьох видів <u>стерв'ятників</u> .
76.	<i>The problem is a drug called <u>Dicluphenac</u> and it's an <u>anti-inflammatory drug</u> that's given to livestock to treat <u>swollen joints</u> or pain or <u>inflammation</u> (LVGA 1, ep.8).</i>	Усе через <u>диклофенак</u> – <u>протизапальний засіб</u> , який дають худобі, щоб лікувати <u>набряклі суглоби</u> , <u>запалення</u> тощо.
77.	<i>He was brought into us last year with a <u>broken wing</u> (LVGA 1, ep.8).</i>	Торік орла привезли до нас зі <u>зламаним крилом</u> .
78.	<i><u>Cardiac muscle</u> is one of three types of vertebrate muscles (LVGA 1, ep.4).</i>	<u>Серцевий м'яз</u> - один з трьох типів скелетних м'язів.
79.	<i><u>Zoology</u> is the branch of biology that studies the animal kingdom (LVGA, ep.8).</i>	<u>Зоологія</u> - це розділ біології, що вивчає тварин та їхні взаємозв'язки з довкіллям.

80.	<i>They've <u>rescued</u> this magnificent bird after being catapulted by local kids and they've restored it to health (LVGA 4, ep.8).</i>	Вони <u>врятували</u> і вилікували цього прекрасного птаха, що постраждав від дитячої жорстокості.
81.	<i>It was quite possible it was infested by <u>maggots</u> (LVGA 4, ep.9).</i>	Можливо, у рані були <u>личинки</u> .
82.	<i>There's an awful lot of <u>vessels</u> here and <u>nerves</u> and all sorts. So it's a delicate place to work around the <u>neck</u> (LVGA 5, ep.9).</i>	Біля <u>ший</u> дуже багато <u>кровоносних судин</u> і <u>нервів</u> , тому тут важко працювати.
83.	<i>Because the <u>insufficient aortic valve</u> allows blood to backflow, the left ventricle's workload increases. (LVGA 5, ep.9).</i>	Оскільки <u>недостатність аортального клапану</u> дозволяє крові відтікати, навантаження на лівий шлуночок збільшується.
84.	<i>I needed to improvise a <u>drainage device</u> to get everything to <u>heal</u> (LVGA 5, ep.9).</i>	Щоб усе <u>зажило</u> , я зібрав імпровізований <u>дренажний пристрій</u> .
85.	<i>This is just a normal <u>infusion set</u>, which we use for the <u>drip</u>. (TAF 2, ep.8).</i>	Це звичайна <u>крапельниця</u> , що використовується для <u>внутрішньовенних ін'єкцій</u> .
86.	<i>The <u>wound has broken down</u> in the middle and I suspect what's happened is he's clawed that or shaken his head and just pulled it open (TAF 2, ep.8).</i>	Проте посередині <u>розійшлися шви</u> – мабуть, він чесався або різко ворухнув головою.
87.	<i>This is his second <u>anaesthetic</u> in a</i>	Він уже вдруге <u>під наркозом</u> за

	<i>not very long time so I'm really going to go very easy on this today because I don't want to overload his system (TAF 2, ep.9).</i>	короткий період, тому мені слід бути обережним, аби не перевантажити його організм.
88.	<i>It's never ideal to <u>re-operate</u> on an injury, especially one the size of Jimmy's (TAF 2, ep.9).</i>	<u>Повторна операція</u> – це завжди небезпечно, особливо якщо маєш справу з такою глибокою раною, як у Джиммі.
89.	<i>I knew straight away that it was <u>ringworm</u>, an unsightly <u>skin disease</u> common amongst livestock in poor conditions (TAF 2, ep.9).</i>	Я одразу зрозумів, що це <u>стригучий лишай</u> – поширене <u>захворювання шкіри</u> серед худоби, яка живе у поганих умовах.
90.	<i>Probably, if we look closely some of the others will have it, but the reason it has affected this one so badly is almost certainly because it's <u>immuno-suppressed</u> (TAF 2, ep.9).</i>	Напевне, ми виявимо лишай в інших тварин також, але теля постраждало найбільше, тому що у нього <u>слабкий імунітет</u> .
91.	<i>So I showed him how to <u>inject shots</u> of <u>vitamins</u>, <u>antibiotics</u> and <u>wormers</u> (TAF 2, ep.10).</i>	Тож я показав селянинові, як <u>колоти вітаміни, антибіотики та засоби від глистів</u> .
92.	<i>Never having witnessed a <u>cat neuter</u> in the village everybody waited with baited breath to see what would happen next (TAF 2, ep.10).</i>	Селяни ніколи не бачили, як <u>стерилізують кішку</u> . Тож усі зібралися подивитися на це видовище.
93.	<i>I was excited to get a call from a</i>	Я дуже зрадів, коли мені

	<i>local farmer to <u>check over</u> his herd of <u>yaks</u> (TAF 2, ep.10).</i>	зателефонував місцевий фермер і <u>попросив оглянути</u> його <u>яків</u> .
94.	<i>Cows will only have sort of thirteen pairs of <u>ribs</u>, and yaks have fourteen and that allows them to incorporate a huge pair of <u>lungs</u>, a great big <u>heart</u>, and they've also got a wider <u>wind pipe</u>, which allows them to suck in the air (TAF 3, ep.10).</i>	У корів лише тринадцять пар <u>ребер</u> , а у яків – чотирнадцять. Тому у них величезні <u>легені</u> та <u>серце</u> і широка <u>трахея</u> , що дозволяє їм вдихати більше повітря.
95.	<i>It's got a little <u>ulcer</u> here. Maybe that's why it wasn't eating so well (TAF 3, ep.7).</i>	Тут у собаки невеличка <u>виразка</u> – можливо, тому він погано їсть .
96.	<i>Private hospital has said they'll order <u>drugs</u> for us here. (TAF 3, ep.7).</i>	Працівники приватної лікарні погодилися замовляти ці <u>ліки</u> для нас.
97.	<i>Now these <u>ticks</u> carry diseases like <u>ehrlichia</u>, which can mean they can't clot (TAF 4, ep.4).</i>	<u>Паразити</u> переносять захворювання на кшталт <u>ерліхіозу</u> , це коли <u>кров</u> <u>не згортається</u> .
98.	<i>She's obviously had pups or is in pup because she's got a <u>distended mammary glands</u> all the way down (TAF 4, ep.4).</i>	А ще вона або нещодавно народила, або вагітна – <u>молочні залози збільшені</u> .
99.	<i><u>Diseases</u> that human's carry, such as <u>tuberculosis</u> can pose a serious threat to primates (TAF 5, ep.4).</i>	Людські <u>захворювання</u> на кшталт <u>туберкульозу</u> дуже небезпечні для мавп.

100.	<u><i>TB, like a common cold, spreads through the air</i></u> (TAF 5, ep.4).	<u>Туберкульоз</u> <u>переноситься</u> <u>повітряно-крапельним шляхом, як</u> <u>звичайна застуда.</u>
------	--	--

SUMMARY

The term paper deals with the study of features of veterinary vocabulary and their methods of translation into the Ukrainian language, systematization of lexical units according to word-forming and semantic classifications, and development of actual proposals for optimization and improvement of the veterinary term system.

The aim of the work caused the necessity to determine specific research objectives:

1. To establish features of the English veterinary vocabulary and to trace the development of the terminology of veterinary medicine in the English language.
2. To select thematic subgroups in veterinary terminology and offer a classification of English veterinary terms, taking into account structural, semantic and typological characteristics.
3. To analyse the origin of veterinary terms.
4. To consider word-forming and structural features of veterinary terms.
5. To analyse veterinary terms in lexico-semantic aspect.
6. Establish ways to reproduce English veterinary terminology into the Ukrainian language.
7. To analyze the lexical units in the translation aspect.

The subject of the study is the study of word-formation and semantic specificity of veterinary vocabulary and features of its Ukrainian translation.

The study consists of an introduction, three chapters with conclusions, and conclusions to the whole work, a list of used literature, annex and summary.

The introduction defines the purpose, objectives of the research, the scientific novelty of the work, the practical significance of the results, and specifies the methods of research.

Chapter 1 deals with the analysis of features of veterinary vocabulary and methods of their translation. It can be concluded that veterinary vocabulary is a

vocabulary of veterinary practice that is used for communication in various situations, and which is used in scientific works on veterinary science. Considering the characteristics of veterinary vocabulary of modern scientists, we concluded that a feature of veterinary vocabulary is its diversity. It includes both medical and veterinary terminology, terminological subsystems of anatomical and histological nomenclature, pathologic-anatomical, pathological-physiological and clinical terminology, pharmaceutical terminology. Also, the terminological veterinary vocabulary includes professional jargon used in the communication of veterinarians.

According to the structure, veterinary terms can all be divided into simple, complex, and phrase terms. Having analysed the theoretical sources, we have concluded that translation of veterinary vocabulary is a complex process. Therefore, a large number of transformations must be applied by the translator to present the translation text equivalent to the original text.

In Chapter 2 100 sentences with vocabulary related to the veterinary discourse were selected to conduct morphological and semantic analyses. Morphological analysis of veterinary terminology units shows that simple terms are divided into simple, complex and compound. The percentage of simple units is 36%. The largest group is compound words (51%). The smallest group is compound words (13%).

Having analysed the results of morphological classification of simple veterinary units, it was investigated that the units formed by prefixal word-formation method form the largest group (19%). A significant proportion was formed by units of suffixal word-formation method (11%). The smallest group is prefixo-radical-suffixal words (6%).

Having considered the results of the lexical-semantic analysis of the veterinary terms, it was investigated the most numerous groups of lexical units are the group denoting the names of medicine (25%) and the group denoting the organs of animals (25%). The number of terms belonging to the group designating

instruments, and materials used for the treatment of animals is 17%. The group of units designating the signs and symptoms of the disease (15%), and the group indicating the names and species of animals (10%) belong to less numerous groups. The smallest thematic group is the vocabulary denoting animal diseases (8%).

Chapter 3 covers the issue of the application of translation transformations to save pragmatic functions of veterinary vocabulary in translation of texts belonging to the veterinary discourse. Lexical transformations, grammatical transformations, and lexico-grammatical transformations are used to translate veterinary vocabulary into the Ukrainian language.

Four types of grammatical transformations were identified in the study: transposition, replacement, addition, and omission. The total number of grammatical transformations among the selected lexical units is 25.5%. Transposition is the highest percentage (11.5%). The second position is taken by the replacement – 9%. A smaller proportion is addition (3%) and omission (2%).

Lexical transformations are divided into practical transcription, transliteration, adaptive transcoding, differentiation of meanings, and concretization of meanings. In percentage terms, the total number of lexical transformations is 22.4%. The largest proportion is the translation of units applying adaptive transcoding (10.3%). The second position is transliteration - 6.6%. A smaller proportion is concretization of meanings (3%), and differentiation of meanings (2.5%). The proportion of practical transcription is the lowest (0.6%).

The results of the qualification work are a definite contribution to the general theory of translation and comparative linguistics, in particular, the contrastive grammar of Ukrainian and English languages. Detailed study of the subject matter and the results obtained can be used in teaching a practical course of translation in higher educational institutions (section "Industry-specific translation"), as well as as the material for educational manuals in the Ukrainian language.